

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Diplomová práce

2023

Bc. Nikola Grmelová

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Prevence poskytovaná prostřednictvím preventivních
programů Policie ČR**

Diplomová práce

Autor: Bc. Nikola Grmelová
Studijní program: N0111A190018 Sociální pedagogika
Studijní obor: Sociální pedagogika
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.
Oponent: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Nikola Grmelová
Studium:	P21K0479
Studijní program:	N0111A190018 Sociální pedagogika
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Název diplomové práce:	Prevence poskytovaná prostřednictvím preventivních programů Policie ČR
Název diplomové práce AJ:	A prevention provided through preventive programs of the Police of the Czech Republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá preventivními programy Policie ČR v rámci Královéhradeckého kraje. Zaměřuje se na rozmanité preventivní programy realizované především na základních školách, na jejich objasnění a také na působení těchto programů přímo na žáky základních škol. Dále také popisuje jiné organizace zabývající se prevencí rizikových jevů ve společnosti.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-73-3.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.

MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁCELOVÁ, Jana ZAPLETALOVÁ, et al. *Prevence rizikového chování ve školství*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-392-1.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. Manažer. ISBN 978-80-247-2339-6.

Zadávací pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M.
Oponent:	Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	1.2.2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Prevence poskytovaná prostřednictvím preventivních programů Policie ČR vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Holicích dne 11.11. 2023

Podpis:.....

Poděkování

Tímto bych chtěla moc poděkovat především Mgr. et Mgr. Stanislava Svoboda Hoferková, Ph.D., LL.M. za odborné vedení a projevenou ochotu a pomoc při vypracování mé diplomové práce. Poděkování patří také preventistům za spolupráci při mém výzkumném šetření, rodině, kamarádům a zejména mému příteli za jeho podporu a trpělivost během celého mého studia.

Anotace

GRMELOVÁ, Nikola. *Prevence poskytovaná prostřednictvím preventivních programů Policie ČR*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 89 s. Diplomová práce.

Diplomová práce přibližuje práci policejních preventistů v rámci Královéhradeckého kraje. Teoretická část charakterizuje primární prevenci rizikového chování, bezpečnostní sbor Policie ČR – především tedy Oddělení prevence a tisku v rámci Královéhradecka, dále je zaměřena na prezentování ve školní třídě, kde jsou popsány také možné chyby v komunikaci a správná řeč těla. Empirická část nám nabízí kvalitativní šetření, při kterém bylo využito techniky polostrukturovaného rozhovoru. Ten byl proveden s pěti policejními preventisty, kteří slouží v okresech Hradecko, Jičínsko, Trutnovsko a Náchodsko. Cílem výzkumného šetření je přiblížit a zmapovat především práci policejních preventistů a jejich přednášky na základních školách. Výzkum byl podrobněji zaměřen na trendy, vliv pandemie Covid 19, aktivity při přednáškách a na samotnou realizaci přednášek.

Klíčová slova: policejní prevence, přednášky, Policie ČR, rizikové chování, dospívání, školské zařízení

Annotation

GRMELOVA, Nikola. *Prevention provided through preventive programs of the Police of the Czech Republic*. Hradec Králové: Faculty of Education of the University of Hradec Králové, 2023. 89 pp. Diploma Degree Thesis.

The diploma thesis describes the work of police preventive officers within the Hradec Králové Region. The theoretical part characterizes the primary prevention of risky behavior, the Police of the Czech Republic - primarily the prevention and press department within the Hradec Králové region, and is also focused on presenting in the school classroom, where errors in communication and correct body language are also described. The empirical part offers us a qualitative investigation in which semi-structured interview techniques were used. The interview was provided with five police prevention officers who serve in the districts of Hradecko, Jičínsko, Trutnovsko and Náchodsko. The goal of the research investigation is to bring closer look and map the work of police preventive officers and their lectures in primary schools. The research was focused in more detail of trends, the impact of the covid period, activities during the lectures and the actual implementation of the lectures.

Keywords: police prevention, lecturing, Police of the Czech Republic, risky behavior, adolescence, school facilities

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 11.11. 2023

Podpis studenta:.....

Seznam použitých zkratk

AMOK – Útok aktivního střelce

BESIP - oddělení Ministerstva dopravy ČR koordinující činnosti v oblasti bezpečnosti na pozemních komunikacích a působení na lidského činitele

ČR – Česká republika

DI – Dopravní inspektorát

IZS – Integrovaný záchranný systém

KHK – Královéhradecký kraj

NPC – Národní protidrogová centrála

PP – Primární prevence

SKPV – Služba kriminalní policie a vyšetřování

ZPPP - Závazné pokyny policejného prezidenta

ZŠ – Základní škola

Obsah

Úvod	12
TEORETICKÁ ČÁST	13
1. Primární prevence rizikového chování ve školách	13
1.1 Rizikové chování v období pubescence a adolescence	15
1.2 Školní poradenské pracoviště.....	17
1.2.1 Školní metodik prevence	18
1.2.2 Výchovní poradce, školní psycholog a školní speciální pedagog.....	20
1.3 Výzkumy související s prevencí ve školách.....	21
2. Prevence poskytovaná Policií ČR	25
2.1 Vymezení legislativy související s Policií ČR	25
2.2 Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje - Oddělení tisku a prevence pro Hradecko	27
2.3 Další organizace poskytující školní prevence	32
3. Policejní preventivní přednášky ve školní třídě a v preventivních střediscích Policie ČR	35
3.1 Pedagogická komunikace a její význam v kontextu prevence	35
3.2 Techniky využívané policejním preventistou při přednáškách	37
3.3 Možné chyby přednášejícího.....	39
3.4 Zpětná vazba od žáků.....	39
EMPIRICKÁ ČÁST	41
4. Kvalitativní šetření zaměřené na preventivní přednášky Policie ČR v rámci Královéhradeckého kraje	41
4.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky	41
4.2 Zvolená technika sběru dat.....	43
4.3 Charakteristika respondentů a etika výzkumu	45

4.4 Analýza dat a výsledky výzkumného šetření	46
4.6 Souhrn výzkumného šetření	69
Závěr	72
Seznam použitých zdrojů	73
Seznam příloh	80
Příloha A – Seznam tazatelských otázek	81
Příloha B - Ukázka rozhovoru s R2	82
Příloha C – Fotografie práce policejních preventistů.....	85
Příloha D - Seznam schémat	89

Úvod

Diplomovou práci jsem se rozhodla zaměřit na preventivní programy Policie ČR z toho důvodu, jelikož si myslím, že preventivní činnost je v současné době velmi důležitá. Příčinou je výskyt velkého množství sociálně patologických a rizikových jevů ve společnosti. **Cílem mé diplomové práce je objasnit a charakterizovat preventivní programy Policie ČR v rámci Královéhradeckého kraje.**

Policisté se podílejí na různých preventivních aktivitách určených nejen pro děti, ale i seniory. Mají na starosti několik preventivních akcí, například Bezpečné nábřeží či pořádání dětských dnů. Podobné preventivní aktivity nalezneme i u strážníků Městské policie Hradec Králové, kde součástí pracoviště je také dopravní hřiště, které má za úkol dětem více přiblížit bezpečnou jízdu na kole a různé silniční předpisy.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou, které se vzájemně prolínají. Teoretická část se dělí na tři hlavní části. V té první se zabývám primární prevencí rizikového chování, která se dále dělí na podkapitoly popisující období pubescence a adolescence, školní poradenské pracoviště a ostatní subjekty zabývající se primární prevencí, kde je obsažena také prevence poskytovaná Městskou policií Hradec Králové a dalšími organizacemi.

Druhá kapitola poté popisuje rozbor zákona o Policii ČR a přibližuje práci na oddělení tisku a prevence v rámci Královéhradecka. V neposlední řadě jsou popsány další preventivní projekty a akce vytvářené Policií ČR. Třetí kapitola poté definuje policejní preventivní přednášky ve školní třídě či policejním středisku, kde jsou obsaženy také různé formy komunikace, možné chyby a techniky při prezentování a zpětná vazba od žáků.

V empirické části je obsaženo kvalitativní šetření, které využívá techniky polostrukturovaných rozhovorů, jež byly provedeny s pěti preventisty v rámci Královéhradeckého kraje. Jedná se o policejní preventisty z okresů Hradecko, Jičínsko, Náchodsko a Trutnovsko. Výzkumné šetření tak mapuje policejní preventivní přednášky a jejich trendy, specifika, obsah a tvorbu. Každý z preventistů nabízí svůj vlastní pohled na realizaci svých přednášek a jejich následnou prezentaci.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Primární prevence rizikového chování ve školách

V současné době je prevence rizikového chování velmi důležitá a zaměřuje se na ni čím dál tím více odborníků. Nejohroženější skupinou bývají především pubescenti a adolescenti. Samotná prevence se dělí na prevenci primární, sekundární a terciální. Tato diplomová práce se však výhradně zaměřuje pouze na primární prevenci. Cílem první kapitoly je vymezit samotný pojem prevence, popsat dělení primární prevence, rozlišit pojmy pubescence a adolescence, definovat školské poradenské pracoviště a v neposlední řadě popsat zajímavé výzkumy prevence ze zahraničí.

Na počátku je jistě také nezbytné vymezit si pojem prevence. Zajímavou definici nalezneme ve známém dokumentu Národní strategie primární prevence 2019 – 2027 (podle Miovský a kol., 2015, str. 28): *„jakýkoliv typ výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky.“*

Podle Bělíka a Hoferkové (2018) je samotné slovo *prevence* latinského původu a znamená tzv. opatření či včasnou ochranu. Mezi zásadní činitele primární prevence, kteří působí na jedince, patří především rodina a škola. Další, kdo může na jedince působit jsou také občanská sdružení. Při primární prevenci je kladen důraz zejména na ovlivňování, volnočasové aktivity a vzdělávání, během čehož bývá nejdůležitějším článkem vždy rodina, tedy primární sociální skupina. Dle Krause a Hroncové (2010) je do prevence sociálně patologických jevů nutné zařadit nejen psychology nebo psychiatry. Prevence je interdisciplinární proces, kdy je ve školních zařízeních nutné při řešení sociálně patologických jevů počítat i s dalšími odborníky, jako jsou například školní psycholog, sociální pedagog, sociální pracovník či příslušník policie.

Tilley (2009) ve své knize hovoří o tom, proč prevence potřebuje taktéž teorii. Tvrdí, že teorie je nevyhnutelná a každý náš čin je založen na předpokladech a očekáváních ohledně toho, jak svět funguje a jak se budou dle nás chovat ostatní lidé. Pro prevenci kriminality existují dle něho dvě klíčové otázky. První se týká zaměření preventivního úsilí a cílů, tedy: *„Kde je prevence kriminality potřeba? nebo „Kde prevence kriminality přinese nejvíce výhod?“* Druhá otázka je následující: *„Jaké opatření bude řešit problém nejúčinněji?“* Jeho myšlenka jistě stojí za promyšlení.

Od konce 50. let 20. století se primární prevence dělí na specifickou a nespecifickou (Nešpor a kol, 1999). Specifickou prevenci definuje Národní strategie primární prevence (2019 – 2027) jako: „*aktivita a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků*“. Jedná se tedy o programy, které se zaměřují na určité cílové skupiny s cílem zabránit výskytu sociálně patologických jevů.

Bělík a Hoferková (podle Miovský, 2010) ve své knize uvádí, že specifickou prevenci lze rozdělit na tři části, jedná se o:

1. Všeobecnou primární prevenci - Zaměřuje se na běžnou populaci. Dělí se pouze podle věku, může se jednat například o školní třídu.
2. Selektivní primární prevenci – U těchto skupin je typickým znakem zaměření se na skupiny, kde je pravděpodobnější výskyt rizikového chování. Může se jednat o děti a mládež ze sociálně slabších rodin, nebo o děti a mládež s poruchami chování. Hlavním cílem se stává zlepšení komunikačních dovedností, zlepšení vztahů mezi jedinci či podpora sociálních dovedností. Od všeobecné prevence se liší vyššími požadavky na odbornou kvalifikaci preventistů.
3. Indikovanou primární prevenci – Cílovou skupinou jsou výrazně ohrožení jedinci, u kterých se již rizikové chování vyskytlo. Hlavním cílem je snížení negativních následků.

Nespecifická prevence se nezaměřuje na žádnou specifickou rizikovou skupinu, důležitý harmonický rozvoj osobnosti, rozvíjení zájmů a nadání například prostřednictvím volnočasových aktivit. Byla by důležitá i v případě nepřítomnosti sociálně patologických jevů, jelikož pro dnešní děti a mládež je velmi důležité naučit se trávit volný čas smysluplně (Miovský, 2010, podle Bělík a Hoferková, 2018).

Jak již bylo zmíněno výše, specifická prevence se vždy dělí podle určitého kritéria. Všeobecná prevence se dělí především podle věku, selektivní prevence se již objevuje u jedinců, kde je možný větší výskyt rizikového chování a indikovaná prevence poté řeší jedince s rizikovým chováním. Oproti specifické prevenci se prevence nespecifická již podle názvu nezaměřuje na nikoho konkrétního. Hlavním znakem může být posílování osobnosti prostřednictvím sportu a zájmů či podpora ke zdravému životnímu stylu.

1.1 Rizikové chování v období pubescence a adolescence

S primární prevencí se pojí pojem rizikové chování, které je definováno jako takové chování, které: „*přímo nebo nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku nebo prostředí* (Macek, 2003, podle Sobotková a kol., 2014, s. 40).“ Nejčastěji se jedná o záškoláctví, šikanu a kyberšikanu, lhaní, závislosti, vandalismus, rizikové sexuální chování, extremismus aj. Vývojové období pubescence a adolescence jsou těmi nejrizikovějšími obdobími v souvislosti s rizikovým chováním, proto je třeba jim věnovat značnou pozornost.

Dle Sobotkové a kol. (2014) pojem pubescence pochází z latinského slova *pubes*, které znamená tzv. ochlupení. Jedná se o období, kterým si jedince prochází zhruba ve věku 11 – 15 let a prochází několika biologickými, psychologickými, ale i sociálními změnami, počínaje růstem a aktivitou vnitřních pohlavních orgánů. U dívek patří mezi hlavní znaky pubescence především nástup menstruace, který je provázený několika změnami v organismu. U chlapců začíná docházet k emisi semene (zejména tedy k noční poluci).

Langmeier a Krejčířová (2006, podle Helus, 2018) hovoří o tzv. pěti fázích ve vztazích mezi vrstevníky, přičemž popsány budou pouze první tři:

- fáze skupinová izosexuální – Jedná se o fázi, kdy dochází k seskupování jedinců stejného pohlaví, obě pohlaví se tedy druží odděleně a ve své skupince si navzájem říkají tajemství a problémy, které by druhé pohlaví zřejmě nepochopilo, nebo odsoudilo.
- Fáze individuální izosexuální – Dochází k navazování dlouhodobých, důvěrných přátelství mezi jedinci stejného pohlaví.
- Přejídná fáze – Tato fáze je typická projevováním zájmu chlapce o dívku a dívky o chlapce. Oba jedinci nadále zůstávají ve skupině, kde jejich chování může budit často posměšky či ponižování od ostatních.

Dle Vágnerové (2012) je adolescent jedinec, který se vyskytuje ve fázi dlouhého časového úseku, který trvá zhruba od 15 – 20 let věku. Jedinec v adolescenci prochází několika proměnami - pomalu dokončuje povinnou školní docházku a připravuje se na profesní období, kdy se cítí většinou velmi svobodný při volbě budoucího životní cesty. Během adolescence dochází k velkému nárůstu rizikových faktorů, které ohrožují jak fyzické, tak psychické zdraví adolescentů. Avšak většina jedinců prochází tímto

obdobím s úspěchem, aniž by je potkaly závažnější psychické problémy. Ti, kteří se s obdobím špatně vyrovnávají, mohou trpět depresemi, poruchami chování či poruchami příjmu potravy. Dále často dochází ke kouření, k experimentálnímu užívání návakových látek, k nechráněnému sexu a k rizikovému chování v kyberprostředí.

Pojmy „resilience“ a „riziko“ se pojí s tím, jestli jedinec bude náchylnější k rizikovému chování. Podle Sobotkové a kol. (2014, s.42) lze pojem „riziko“ chápat jako: *„proces vystavení se nepříznivým podmínkám a okolnostem a pojem „resilience“ jako proces interakce mezi osobou a prostředím, proces úspěšné adaptace na okolnosti či podmínky vývoje.“*

Nejen pojmy „resilience“ a „riziko“ souvisí s tím, že jedinec bude k danému rizikovému chování náchylnější. V odborných literaturách existuje několik teorií vzniku rizikového chování, které dále určují, s jakým aspektem se rizikové chování souvisí a proč. V knize od Sobotkové a kol. (2014) jsou posány tři teorie vzniku, které jsou následující:

- a) Teorie biologicko – psychologická: Snaží se najít souvislost mezi chováním a charakterem, mezi tělesnou stavbou, či genetikou (lze uvést například teorii rozeného zločince).
- b) Teorie sociálně – psychologické: Zaměřuje se na sociální učení, na temperamentové a osobnostní rysy aj.
- c) Teorie sociologické: Hlavní zájem je kladen na kulturní a společenský kontext (např. koncept anomie, teorie kulturního přenosu).

Bělík a Hoferková (2018) uvádí, že rizikové chování v kyberprostředí je dnes velmi aktuálním tématem. Často je zařazovaný do preventivních programů a lze do něho řadit verbální útoky, vyhrožování a zastrašování, vydírání, nebo ponižování spojené s šířením osobních videí či fotografií. Centra, která se tímto rizikovým chováním zabývají, jsou například Národní centrum bezpečnějšího internetu, či Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Současný technologický pokrok je opravdu obrovský a stává se součástí každodenního života nejenom dětí. Drtivá většina dětí a mládeže v dnešní době utíká do kyberprostředí, protože neumí smysluplněji trávit volný čas. Také samotná dezintegrace a izolovanost rodin na tom má také velký podíl, jelikož rodiny již spolu netráví tolik času, nejezdí na výlety, nekomunikují. I z těchto důvodů mohou děti a mládež utíkat do kyberprostředí, kde jsou často ohroženi rizikovým chováním.

1.2 Školní poradenské pracoviště

V následující kapitole se zabývám zejména charakteristikou školy a školského poradenského zařízení, které patří mezi základní činitele primární prevence.

Dle Bělíka, Hoferkové a Krause (2017, s. 88) je škola z pohledu sociální patologie jedno ze „základních výchovných a socializačních prostředí (vedle rodiny a dalších činitelů), ve kterém se dítě učí základním normám, hodnotám a pozitivním vzorcům chování.“ Miovský a kol. hovoří o tom, že (2010, s. 61) ve školských zařízeních se objevuje tzv. školská primární prevence rizikového chování, jejíž cílovou skupinou bývají primárně děti a mládež. Lze ji chápat jako: „soubor přístupů, metod a intervencí, které jsou kocepčně rozvíjeny a garantovány v rámci sektoru školství a jejichž společným jmenovatelem je rezortní legislativní rámeček Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.“ Jak uvádí vyhláška č.116/2011 Sb., v § 7 (Dle Kucharská a kol. (2013), souvisí s tím zejména školské poradenské pracoviště, které ve škole poskytuje dětem a mládeži poradenství při různých potížích - zaměřuje se na prevenci školní neúspěšnosti, primární prevenci sociálně patologických jevů, kariérové poradenství, odbornou podporu při integraci a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, na péči o vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků atd.

Dle Kucharské a kol. (2013) informace o školském poradenství nalezneme zejména ve vyhlášce č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách, ve znění Vyhlášky č.116/2011 Sb. a školských poradenských zařízeních a v Koncepti poradenských služeb poskytovaných ve škole z roku 2005. Školské poradenství má celkem hluboké kořeny do minulosti. Již v 60. letech 20. století začal na školách pracovat výchovný poradce, který se zaměřoval především na kariérové poradenství. Až v 90. letech 20. století nastal rozvoj poradenských služeb, kdy se na poradenství začali podílet také školní psychologové a školní speciální pedagogové. Školní speciální pedagogové se již dříve zaměřovali na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Až později se ve školách začali objevovat také školní metodici prevence, kteří se zabývají předcházením sociálně patologických jevů, tedy primární prevencí.

Každá škola si zpracovává svůj vlastní školní program pedagogicko – psychologického poradenství, který se tvoří na základě výše zmíněné koncepce. Dle Kucharské a kol. (2013) má určený tým na starosti vytvořit časový prostor na

poskytované služby, rozdělit role zaměstnanců či hovoří o zkvalitňování vzdělávání školních odborníků. Za všechny má zodpovědnost právě ředitel školy.

To, že ředitel školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb lze nalézt opět ve Vyhlášce č. 116/2011 Sb. v § 7 (podle Zákony pro lidi, online, 2023) „*Ředitel základní, střední školy a vyšší odborné školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole zpravidla výchovným poradcem a školním metodikem prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy. Poskytování poradenských služeb ve škole může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem.*“ Je zřejmé, že na prevenci se ve školách podílí mnoho odborníků, kteří navzájem spolupracují.

Dále Kucharská (2013) uvádí, že poradenské služby ve školách můžeme rozdělit na dva modely, na základní a rozšířený. V základním modelu jsou služby zajišťovány výchovným poradcem a školním metodikem prevence, přičemž se jedná o učitele, kteří prošli specializačním studiem v akreditovaném vzdělávacím programu MŠMT ČR. Pokud je to nutné, může být model rozšířen o třídní učitele či učitele občanských nebo rodinných výchov. Na rozdíl od základního modelu, model rozšířený je typický zapojením dalších odborníků, mezi které můžeme řadit školního psychologa a školního speciálního pedagoga.

Na charakteristiku jednotlivých poradenských pracovníků se zaměřuje podkapitola následující.

1.2.1 Školní metodik prevence

Zásadním úkolem metodika prevence je znát metodické pokyny a národní strategie, kterými se musí řídit. Řadí se sem například Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na období 2019-2027 aj.

Dle Miovskeho, Zapletalové a kol. (2010) školní metodik prevence vykonává několik činností, o kterých vede písemnou dokumentaci. Jedná se o činnosti metodické,

koordinační, informační a poradenské. V rámci metodické a koordinační činnosti dochází například k:

- a) tvorbě a kontrole preventivních programů daných škol
- b) vzdělávání pedagogů v rámci oblasti prevence rizikového chování
- c) zajišťování spolupráce škol s orgány státní správy a samosprávy, které se zaměřují na prevenci rizikového chování
- d) shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči
- e) vedení záznamů o žácích

Během informační činnosti dochází k:

- a) Prezentaci výsledků preventivní práce škol
- b) Vyhledávání a diagnostice žáků s rizikovými projevy
- c) Dochází k přípravě podmínek pro začlenění žáků s různými poruchami chování (Miovský, Zapletalová a kol., 2010).

Aby se dle Procházky (2019) jedinec mohl stát školním metodikem prevence, musí mít status pedagogického pracovníka, kterým je podle zákona 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících ten, kdo: *„koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálněpedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.“* Přímou pedagogickou činnost vykonává dále učitel, pedagog v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vychovatel, speciální pedagog, psycholog, pedagog volného času, asistent pedagoga, trenér a vedoucí pedagogický pracovník.

Jak bylo zmíněno výše, školní metodik prevence vytváří minimální preventivní programy, které jsou v současné době vypracovány snad všemi základními školami. Na jeho realizaci se podílejí také ředitel školy, ostatní učitelé, ale také sami žáci a jejich rodiče.

Minimální preventivní program musí zasahovat jak do výchovné složky, tak i do té vzdělávací. Je nutné ho zařadit do každodenního života školy, aby si nejenom žáci, ale také učitelé a rodiče dětí osvojili určité klíčové kompetence, postoje a hodnoty zdravého životního stylu. Preventivní programy jsou zhotovovány s cílem komplexní změny, která má podporovat zdravý životní styl, rozvíjet schopnost nakládat smysluplně se svým volným časem, posilovat komunikační dovednosti a vytvářet ve třídě pozitivní sociální klima (MŠMT, 2010, podle Procházka 2019)

Ve školách dochází také ke spolupráci školy s Policií ČR, která poskytuje školám informační a poradenskou činnost. Jelikož policisté znají situaci v daném regionu, napomáhají tak škole v realizaci preventivních programů. Spolupráce by měla začít již v rámci prevence, ne až v případě výskytu rizikového chování žáků. Policie ČR také samostatně realizuje preventivní programy určené právě pro základní, střední, ale vysoké školy (viz kapitola 2) (MŠMT, 2001, podle Procházka, 2019).

1.2.2 Výchovný poradce, školní psycholog a školní speciální pedagog

Knotová a kol. (2014) uvádí, že výchovný poradce je zároveň učitelem a je považován za tradičního poskytovatele poradenských služeb ve školách. Musí mít taktéž kvalifikaci jasně danou vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (§ 8 vyhlášky). Během své kariéry se výchovný poradce setkává s mnoha citlivými a důvěrnými informacemi od žáků, a tak je třeba se řídit tzv. Etickým kodexem výchovných poradců.

Dle Knotové a kol. (2014) výchovný poradce v rámci konzultačních hodin poskytuje individuální konzultace žákům a jejich zákonným zástupcům především kariérové poradenství, kdy zprostředkovává informace žákům a jejich rodičům informace spojené s podáváním přihlašek na střední školy či poskytuje poradenství při volbě budoucího povolání žáků. Při volbě studia na středních školách a s tím související volbě budoucího povolání je nutné věnovat zvláštní pozornost žákům se speciálními potřebami. Je potřeba informovat rodiče, že k přihlášce na střední škole je možné přiložit přílohu – tedy zprávu z vyšetření v pedagogicko – psychologické poradně, z důvodu zohlednění svých dětí při přijímacím řízení. Zpráva nesmí být starší než jeden rok.

Další skupinou, na kterou se výchovný poradce zaměřuje, jsou žáci se školním neprospěchem. Školní neprospěch se často pojí s negativním chováním žáků, které může ovlivňovat sociální klima třídy. Výchovný poradce hledá řešení tehdy, je-li příčinou špatného prospěchu dlouhodobá absence ve škole, porucha učení, nebo nízký intelekt žáka. Aby řešení tohoto problému bylo účinné, je nutné svolat třídního učitele, žáka a rodiče, aby problém společně projednali a dohodli se na dalším postupu. Dalšími tématy řešenými školním poradcem jsou problémy se školní docházkou či řešení

závažných přestupků proti školnímu řádu. Výchovný poradce má povinnost o všech zjištěných problémech, vyšetřeních a jejich následných výsledcích vést příslušnou dokumentaci (Knotová a kol., 2014).

Práce školního psychologa je zaměřena na diagnostiku a depistáž, kdy dochází k depistáži poruch učení, a nebo ke zjišťování sociálního klimatu ve škole, ke konzultační a poradenské práci se zaměřením na krizovou intervenci či kariérové poradenství. V neposlední řadě také na metodickou práci a vzdělávací činnosti, kdy lze hovořit například o pracovních seminářích pro učitele či o účasti na poradách (Vyhláška 116/2011 Sb., podle Knotová, 2014). Na školního psychologa je důležité pohlížet také jako na toho, který pomáhá škole rozvíjet a stávat se lepší. Jeho zásadním posláním je vytvořit bezpečné prostředí pro žáky a učitele (Knotová a kol., 2014). Portešová (2011, podle Knotová a kol., 2014, s. 63) školní speciální pedagog: „*poskytuje poradenské služby týkající se žáků se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním, v některých případech také nadaných žáků se zdravotním postižením ší znevýhodněním, tzv. „dvojvýmečných dětí“*“. Řídí se vyhláškou č. 147/2011 Sb. Nejen, že provádí depistáž a diagnostiku vzdělávacích potřeb žáka, ale také stanovuje individuální plán podpory v rámci školy a mimo ni (Knotová a kol., 2014).

1.3 Výzkumy související s prevencí ve školách

Existuje mnoho výzkumů zabývajících se prevencí na školách. Nejprve představím výzkum zabývajících se preventivními programy na školách, který hodnotí metodiky primární prevence a zjišťuje názory žáků z několika základních škol na vytvářené programy.

Výzkum nese název: „Poznatky o připravenosti učitelů – metodiků prevence na realizaci prevence na základních školách“. Cílem první části výzkumu je vyhodnocení situace pedagogů a zmapování vzdělávacích potřeb metodiků prevence. Výzkum byl proveden na 70 školách jihočeského regionu (70 respondentů) (Procházka, 2010, online). Dotazníkové šetření zkoumalo:

1. Motivaci k výkonu funkce metodiků prevence

- většina respondentů byla do funkce vybrána vedením školy (61,4%).
- „*Motiv spočívající v dlouhodobém zájmu o oblast prevence vidí pouze 5 respondentt (7,1 %) a stejný počet označuje za příčinu přijetí této funkce*

výsledky své předchozí práce v prevenci či výchovném poradenství (Procházka, 2010, online, s. 4).“

- 56% respondentů označil osvou funkci ve škole jako málo významnou.

2. Kvalitu hodnocení vzdělávacích akcí

- Dominantními tématy mezi metodiky prevence jsou akce typu „Co by měly děti vědět o drogách“ a „Kriminalita mládeže“, „Individuální vzdělávací program integrovaných dětí“ či besedy pořádané spolu s Policií ČR.
- Dle výzkumu školní metodici prevence velmi zodpovědně přistupují ke samostudiu

3. Odbornou připravenost

Dle Procházky (2010, online) bylo v druhé části cílem výzkumného šetření s názvem „Pohledy žáků na realizaci prevence“ získat informace od žáků základních škol o fungování prevence. Výzkum byl proveden taktéž metodou dotazníku na 40 školách v rámci několika krajů. Z výzkumu vyplynulo následující:

- Žáci preventivní přednášky považují za užitečné a přáli by si jich větší množství.
- Témata se dle žáků stále opakují – opakují se témata o nelegálních drogách, kouření, alkoholu, šikaně a chybí jim témata ohledně zdravého jídla, vztahů se spolužáky, ochrany zdraví a rasismu, vztahů s dospělými...
- Žáci hodnotí témata jako zajímavá, ale pro ně osobně (42% respondentů) je uvádí jako nedůležité.
- Část žáků bere přednášky jako „ulití se“ ze školy, avšak stále pro ně mají získané informace nějaký pozitivní význam.
- Dle žáků nejsou přednášky moc důvěryhodné - *„v doporučeních pro provádění dalších akcí si žáci nejčastěji přejí setkání s „vyléčeným feťákem“, s člověkem, jež má osobní zkušenost s problematikou, jen ten by je dovedl (podle jejich slov) varovat, aby podobné věci nezkoušely (Procházka, 2010, online, s. 8)“.*

Nalezla jsem rovněž několik zajímavých informací zabývajících se prevencí na zahraničních školách. Bylo v nich provedeno několik výzkumů, které bohužel nebyly podrobněji popsány. Zjištěné informace je jistě důležité v mé práci představit a popsat.

V článku o policejní prevenci v zahraničních školách (Santos, Devlin, Gottfredson, Police presence in schools, online, 2018) se hovoří o tom, že kanadské

policejní oddělení Sidney North Saanich je vynikajícím příkladem, co se týče preventivní práce s mládeží. V poslední době dochází k velkému nárůstu násilí spojeného s drogami a alkoholem. Z toho důvodu vznikají i zde policejní preventivní programy na základních, ale i středních školách.

Cílem je svou přítomností ve škole pozitivně působit na žáky ve třídě, odrazovat je od užívání drog a ukázat jim způsoby, jak aktivně využívat svůj čas, například prostřednictvím různých sportovních aktivit. Před vytvořením preventivních přednášek je zásadní znát aktuální informace ohledně právě se vyskytujících sociálně patologických jevů. Je zde důležitá spolupráce s vedením školy, takže v případě problémů dochází k velmi rychlým reakcím, především v případech týkajících se šikany. Ve školách, kde se policejní preventivní programy vyskytují, dochází ke zpětným vazbám, které jasně říkají, že toto vzdělávání vede k pozitivním změnám v chování žáků. To se může projevit například sníženým počtem telefonování na linku policie či snížením závažnosti ohlašovaných činů. Pokud se u některého žáka vyskytne rizikové chování, v mnoha případech žáci svého chování litují a tvrdí, že zklamali svého policejního důstojníka, který je měl při preventivním programu na starosti. To jistě znamená, že mnoho žáků si při pravidelných preventivních přednáškách vytvoří s policistou pevné pouto. Je proto velmi nutné studentům ukázat, že dodržovat zákony je důležité (Santos, Devlin, Gottfredson, Police presence in schools, online, 2018).

Podobnou zkušenost má i další kanadský policejní důstojník, Robert Cleveland, který přednášel v několika místních školách. Přednášel žákům o drogách, nebezpečných lidech, o sextingu, ale i o náboru k policii. I on uvádí, že přítomnost policie ve školách pomáhá vytvářet zdravé vztahy ve škole, jelikož žáci vidí, že i policisté jsou lidské bytosti, kterým na nich záleží. Brad Kelly, další policejní důstojník v článku hovoří o tom, jak navštěvoval mateřské školy, třídy prvního, druhého a třetího ročníku základní školy a přednášel žákům příběhy o šikaně. Po přednášce se žáky vždy vedl dlouhou diskuzi. Dle policisty je zásadní zaměřit se na posílení silných stránek mládeže, ne se zaměřovat na věci, které dělají špatně (Santos, Devlin, Gottfredson, Police presence in schools, online, 2018).

Existuje mnoho způsobů jak zle poskytovat primární policejní prevenci na školách, i ve Spojených státech můžeme nalézt spolupráci policie s veřejnými školami.

Figurují zde tzv. školní důstojníci (SRO), kteří jsou součástí školních strategií prevence kriminality. Určitá studie z let 2004, 2006 a 2008 testovala, jakým způsobem školní důstojníci ovlivňují kriminalitu na školách. Byly porovnávány školy, které školní důstojníky mají a ty, které ne. Výsledky studie naznačovaly, že ve školách se školními důstojníky dochází k většímu zaznamenávání, ale i nahlašování trestných činů a přestupků. Z důvodu užitečných zjištěných informací by se výzkum měl v budoucnu rozšířit o typologii školních důstojníků (Devlin, Gottfredson, *The Roles of Police Officers in Schools*, Sage Journals, online, 2023).

Další výzkum zabývající se šikanou nalezneme také ve Spojených státech. Byla zde navržena strategie, kdy opět školní policejní důstojníci budou dohlížet na výskyt šikany na školách se snahou ji předcházet. Výsledky však nebyly moc uspokojivé.

Ukázalo se, že školní důstojníci nemají na šikanu ve školách skoro žádný vliv, větší úspěch se zdá mít samotná výuka sociálních a emočních dovedností, zlepšování vztahů mezi studenty a dospělými, a v neposlední řadě vytváření pozitivního třídního klimatu (Johnson, Science Direct, *An evaluation of police officers in schools as a bullying intervention*, online, 2018).

2. Prevence poskytovaná Policií ČR

Policie České republiky je ozbrojeným bezpečnostním sborem, který spolu s dalšími základními složkami patří do Integrovaného záchranného systému. Mezi základní složky IZS patří také Hasičský záchranný sbor, jednotky požární ochrany a Zdravotnická záchranná služba. Vzájemná spolupráce mezi složkami je důležitá nejen pro zachování bezpečnosti státu a osob.

Šteinbach (2021) ve své knize uvádí, že Policie zde existuje bezmála už 30 let, přičemž navazuje na své předchůdce. Prvním bezpečnostním sborem souvisejícím s policejní prací je jistě četnictvo, které vzniklo v 19. století a existovalo do roku 1945. Na zajišťování pořádku a bezpečnosti se nadále podílela také státní policie a komunální policie. V roce 1945 došlo ke sjednocení bezpečnostních sborů a byl zřízen Sbor národní bezpečnosti. Rozpadl se v roce 1991 a vzniklo z něho několik bezpečnostních sborů, mezi nimiž byla i nová Policie České republiky. V Grafickém manuálu (Policie ČR, online, 2023) lze nalézt, že Policie ČR má svůj typický znak (obrázek č. 1, Příloha C), který byl navržen v roce 1991 a jeho základem je osmicípá hvězda. Základním heslem je poté „*Pomáhat a chránit*“ (obrázek č. 2, Příloha C), což vyjadřuje základní poslání každého policisty. Jak je jistě známo, nápis je vyobrazen především na bocích policejních vozidel.

2.1 Vymezení legislativy související s Policií ČR

Existuje mnoho zákonů, které souvisejí s prací Policie ČR, avšak tím nejzásadnějším je zákon o Policii České republiky č. 273/2008 Sb.

Podle malé brožurky určené příslušníkům Policie ČR s názvem Policejní prezidium ČR ředitelství služby pořádkové policie (2022) má zákon tři hlavní části – první, třetí a čtvrtou. V zákoně již nelze nalézt část druhou, jelikož byla v nedávné době zrušena. V první části jsou popsány povinnosti a činnost, řízení a organizace, základní povinnosti, spolupráce a další vztahy, omezení osobní svobody atd. Třetí část obsahuje ustanovení společná a přechodná, a v poslední, čtvrté části nalezneme závěrečná ustanovení.

Zákon (podle Policejní prezidium ČR ředitelství služby pořádkové policie, 2022, s. 3 a 4) charakterizuje v § 1 a § 2 policii následovně: „*Policie České republiky (dále jen „policie“)* je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor. Policie slouží veřejnosti. Jejím

úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).“

Policie ČR je podřízena ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro plnění úkolů. V čele policie stojí prezident, který odpovídá za činnost policejních jednotek ministru (Zákon č. 273/2008 Sb. podle Policejní prezidium ČR služby pořádkové policie, 2022).

Policejním prezidentem je v současné době genmjr. Mgr. Martin Vondrášek. Ministerstvo vnitra řídí ministr a jeho náměstci. Ministrem vnitra je v roce 2023 Mgr. Bc. Vít Rakušan.

Je samozřejmé, že úkoly policie plní příslušníci ve služebním poměru, Šteinbach (2021, s. 149) definuje služební poměr následovně: *„Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů a vojáků se vyznačuje silným důrazem na služební kázeň a významným ovlivňováním i mimoslužebního života příslušníků. Porušení služební kázně má závažné následky ve formě kázeňského postihu a v závažných případech i postihu trestně právního. Velitel má nad příslušníkem kázeňskou pravomoc, která se vztahuje i na činy, které se u civilních osob posuzují jako přestupky, a to i v době mimo službu.“*

Zákonem o služebním poměru se řídí nejen Policie ČR, ale také Vězeňská služba ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Armáda ČR či Celní správa ČR. Výše zmíněný zákon o Policii ČR je sice nezbytný pro fungování policie, avšak důležité jsou také ostatní zákony, kterými se příslušníci musí řídit, jedná se především o 6 nejdůležitějších zákonů:

- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb. Trestního řádu
- Zákon č. 251/2016 Sb. Zákon o některých přestupcích
- Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 361/2000 Sb. Zákon o provozu na pozemních komunikacích

Mimo zákonů jsou příslušníci Policie ČR povinni se řídit závaznými pokyny policejního prezidenta (ZPPP), které slouží jako interní akty řízení.

2.2 Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje - Oddělení tisku a prevence pro Hradecko

V současné době, tedy v roce 2023, působí v rámci Královéhradeckého kraje 4 preventisté. Jedná se o preventisty pro Hradecko, Trutnovsko, Náchodsko a Jičínsko. Pro Rychnovsko v současné době není přidělen žádný preventista.

Dle Beránka (Policejní preventisté, online, 2010) se každý policista nějakým způsobem na prevenci nepřímo podílí, jelikož prevence je nedílnou součástí policejní práce. Existují ale policisté, kteří se prevenci věnují přímo. Jedná se o policejní preventisty, kteří se zaměřují na ohrožené skupiny obyvatel a snaží se předcházet kriminalitě. V rámci jejich práce vytváří různé preventivní prezentační akce a projekty, ale především přednášky a besedy pro předškolní a školní mládež (případně pro seniory). Školy mají o přednášky obrovský zájem, všechny termíny jsou většinou brzy zamluvené.

Práce policejních preventistů není pro samotnou veřejnost moc známá, ani média si na zprávy o ni moc nepotrpí, avšak zásadní je, že stále patří mezi jednu z nejefektivnějších forem primární prevence.

Špičanová uvádí (Nabídka prevence Hradecko, online, 2022), že Oddělení tisku a prevence pro Hradecko se nachází v Hradci Králové. Přednášky probíhají v Preventivně informačním centru Policie České republiky na územním odboru Hradec Králové v ulici Mrštíkova 541/19, 500 09 (viz příloha C, obrázky č. 3 a 4). Přednášky si mohou základní, střední, ale i vysoké školy předem objednat. Pokud škola sídlí v Hradci Králové, děti s paní učitelkou se dostaví do výše zmiňovaného preventivního centra, kde bude přednáška probíhat. Jestliže škola sídlí mimo Hradec Králové a není možné se do centra dostavit, je zde možnost se individuálně domluvit s preventistou, který přijede do dané školy. V krajních případech je možné domluvit si přednášky online formou.

Ostatní oddělení v Královéhradeckém kraji fungují podobným způsobem.

Témata preventivních přednášek a další projekty pro veřejnost

Popsány budou především témata z okresu Hradecka, avšak je jisté, že různá témata se prolínají do všech okresů Královéhradeckého kraje.

Dle Špičanové (Děti nejvíce zaujali služební psi, online, 2022) přednáší preventista v rámci Hradecka pro různé věkové skupiny. Mezi témata pro ty nejmenší v mateřských školách patří „Základy dopravní výchovy“ a „Policie České republiky“ a „Integrovaný záchranný systém“. Přednáška „Základy dopravní výchovy“ se snaží hravou formou seznámit děti například s povinnostmi, tedy na co si dát pozor na silnici, především jako chodec a cyklista. Děti jsou seznamovány s vybavením kol, s dopravními značkami a v neposlední řadě s reflexními prvky, které jsou při pohybu na cestách velmi důležité. Druhá přednáška pro děti z mateřských škol především seznamuje děti s ozbrojeným sborem policie, ale také s ostatními složkami Integrovaného záchranného systému jako je Hasičský záchranný sbor, Zdravotnická záchranná služba či městská policie. Děti se zde učí, jak se pozná policista, hasič či záchranář, na jaká čísla mají v případě problémů volat, s čím vším se mohou na profesionály obrátit atd. (Špičanová, Nabídka prevence Hradecko, online, 2022).

Do mateřských škol jezdí nejenom preventisté, ale také policejní psodvů, kteří dětem představují speciálně uzpůsobené policejní vozidla a své vybavení. Nechybí ani pár nacvičených ukázek s policejními psy, kteří se jmenují Rocky, Igy a Gabi – ti mívají u dětí největší úspěch (viz Příloha C, obrázek č. 12).

Týřová (Preventivní materiály do škol, online, 2021) dále zmiňuje, že v mateřských školách se používají i tzv. Policejní pohádky, které mají preventivní charakter a týkají se situací, ve kterých se může dítě ocitnout. Nejen pro mateřské školy, ale i pro základní školy je dále připraveno několik tematických materiálů jako jsou například omalovánky a pexesa (viz Příloha C, obrázky č. 10 a 11)

Pro děti ze základních škol nalezneme o mnoho více témat zabývajících se prevencí. Některé z nich budou podrobněji popsány.

Mezi přednášky pro základní školy patří dle Špičanové (Nabídka prevence Hradecko, online, 2022) :

1. Základy dopravní výchovy I. (1. a 2. třídy)
2. Základy dopravní výchovy II. (3. a 4. třídy)
3. Policie České republiky a Integrovaný záchranný systém I. (1. – 4. třídy)
4. Bezpečně v kyberprostoru I. (3. a 4. třídy)
5. Tvoje cesta onlinem (5. a 6. třídy)
6. Policie České republiky a Integrovaný záchranný systém II. (5. a 6. třídy)
7. Bezpečně v kyberprostoru II. (7., 8. a 9. třídy)
8. Základy trestní odpovědnosti (8. a 9. třídy)

9. Tvoje cesta načisto (8. a 9. třídy)

10. AMOK – Aktivní účastník (všechny ročníky) – Aktivního střelce většinou představuje sám preventista, a nebo si přizve pár svých kolegů a snaží se společně žákům ukázat, jak se při takovém útoku chovat. Cvičení může být také určené pro samotné policisty, aby si procvičili taktiku zásahu.

Jak je uvedeno v časopisu České vězeňství (Blanda, 2015), jedná se o mimořádnou událost, jejímž cílem je zneškodnit aktivního střelce prostřednictvím obvodních policistů (nejedná se tedy o zásahovou jednotku). Cvičení chvílemi připomíná opravdový atentát. I figuranti si vyzkouší správný postup, jak reagovat při takovém útoku. Avšak mnoho z nich se do situace často vžívá a poté nejsou ani schopni z místa utéct.

Takové cvičení se provádí také ve Stráži pod Ralskem, kde policejní cvičení probíhá ve spolupráci s Akademií vězeňské služby ČR. Příslušníci nástupního kurzu se stávají figuranty a získávají tím mnoho nových zkušeností pro svou budoucí kariéru.

Pidrmanová v časopisu s názvem Policista (2020) uvádí informace o preventivních přednáškách. První nese název „Tvoje cesta načisto“, která se zaměřuje na bezpečnost v digitálním prostředí. Policejní preventisté a bankovní experti realizují na základních školách přednášky, které poukazují na nedostatky zabezpečení účtů a profilů v rámci sociálních sítí. „Tvoje cesta načisto“ se naopak zaměřuje na prevenci protidrogovou, se kterou souvisí zejména tzv. Protidrogový vlak, který se dále pojí s Národní protidrogovou centrálou. Protidrogový vlak poukazuje na dopady užívání, držení, výroby a distribuce drog. Dle Kormošové (Poldovo desatero dětem, Policie ČR, online, 2021) je pro základní školy připraveno několik letáků souvisejících s prevencí. Jedná se například o „Poldovo desatero dětem“, které je v práci k nalezení v příloze C – obrázek č. 7.

Níže budou přiblíženy dvě přednášky, které bývají prezentovány v Hradci Králové policejními preventisty na základních školách či v preventivním středisku.

Přednáška Bezpečně v kyberprostoru

Podle Špičanové (Nabídka prevence Hradecko, online, 2022) představuje preventivní přednáška s názvem „Bezpečně v kyberprostoru“ dětem správné zásady bezpečného pohybu v online prostředí a na sociálních sítích. Součástí přednášky je

diskuze o tom, jak vytvořit bezpečné heslo, co o sobě na internetu neprozrazovat či jaké fotky není vhodné komukoliv posílat. Jsou zmiňovány pojmy jako je kyberšikana, kyberstalking, sexting atd.

Jak uvádí Kohout (online, 2017), definice kyberšikany je podobná jako u klasické šikany, důležitým znakem je, že probíhá v kyberprostředí, kde dochází k urážkám, posměškům, nebo ponižování obětí. Útočník vystupuje anonymně a často vytváří falešné profily na internetu, prostřednictvím kterých obětí komunikuje. Na rozdíl od klasické šikany nedochází k fyzickému násilí, a tak nejsou vidět modřiny či potřhané oblečení. Psychický nátlak nutí oběť uzavřít se do sebe, často přestává komunikovat s rodinou a kamarády, přestává jíst, trpí nechutenstvím či trpí na úzkosti a deprese. Lovasová dodává (2006), že šikana a kyberšikana může jedince dovést až k suicidálnímu pokusu, nebo dokonce k dokonané sebevraždě. Jak uvádí Václav Havel: *„Nejlepší cestou k vlastnímu neštěstí je zakrývat si oči před neštěstím jiných“* (podle Lovasová, 2006, s. 1).

Mezi další běžné projevy kyberšikany patří například pomlouvání, pořizování záznamů bez souhlasu druhého člověka, happy slapping, krádež identity, vydírání aj. Dle Kohouta (online, 2017) happy slapping znamená „spokojené fackování“, přičemž oběť je z ničeho nic fyzicky napadena a celý útok je natáčen na mobilní telefon. Video je dále účelově šířeno po celém internetu.

Sexting poté znamená posílání textového a fotografického obsahu se sexuálním podtextem v rámci milostného vztahu (Kohout, online, 2017). Podle Szotkowski a Kopeckého (2018) může sexting fungovat jako: nástroj k potlačení nudy, produkt sociálního tlaku, nástroj sebe prezentace anebo jako nástroj pomsty. Dle Kohouta (online, 2017) je velkým rizikem budoucí zneužití zasílaného obsahu – sexting se tak stává hlavním prostředkem pro vydírání dětí (tzv. kybergrooming). Ve spojení s dětmi může tak docházet dle Trestního zákoníku ke dvěma trestným činům: Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií a Zneužití dítěte k výrobě pornografie. Szotkowski a Kopecký (online, 2018) následně dodávají, že sexting je šířen zejména prostřednictvím sítí Facebook anebo Rajče.net.

Kopecký a kol. (2021) zmiňuje, že hlavním znakem komunikace v kyberprostoru je absence neverbální složky komunikace. Jedinec není bez neverbální složky komunikace dostatečně schopný rozpoznat skutečné úmysly partnera, který se nachází na druhé straně obrazovky. Například pomocí očního kontaktu, mimiky či tónu hlasu je možné poznat, zda člověk lže, což v kyberprostoru je velmi problematické.

Přednáška Základy trestní odpovědnosti

Špičanová (Nabídka prevence Hradecko, online, 2022) představuje druhé téma přednášky s názvem „Základy trestní odpovědnosti“ a uvádí, že jsou již určeny pro trochu starší žáky. Přednáška se zabývá trestní odpovědností každého člověka, pojmy jako jsou trestný čin, zánik trestní odpovědnosti, mladiství, dítě nebo dospělý člověk. Dále řeší, co to jsou z hlediska práva přestupky a trestné činy. Přednášky jsou také připravovány pro studenty středních a vysokých škol. Zvláštní cílovou skupinou jsou senioři, pro které jsou vyhotoveny přednášky „Podvody v online prostředí“ a „Senioři v dopravě“.

Další projekty pro veřejnost

Policie ČR se snaží realizovat preventivní programy pro všechny věkové skupiny. Podle Vlčkové (Bezpečné nábřeží, online, 2022) mezi další preventivní projekty vytvářené policií pro veřejnost patří například Bezpečné nábřeží, které se koná téměř každý rok na Smetanově/Eliščině nábřeží v Hradci Králové. Hlavním cílem projektu je seznámit veřejnost s technikou a vybavením IZS – tedy Policie ČR, hasičů, záchranné služby, Vězeňské služby, Celní správy ČR a městské policie. Veřejnost je také informována o fungování jednotlivých bezpečnostních sborů, nechybí ani zajímavé ukázky jejich práce jako např. aktivní střelec či záchrana tonoucího. Akce je zakončena závody dračích lodí tvořené posádkami složek záchranných a bezpečnostních složek.

Následně dle Moravčíka (Letní prázdniny z pohledu policejní prevence, Policie ČR, online, 2018) za zmínku stojí také projekt zvaný „Voda“, který je bezpečnostním opatřením Policie ČR. Policisté se v létě zaměřují po celé České republice na vůdce malých plavidel a vodáky, kdy kontrolují požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek a povinnou výbavu plavidel.

Matoušek (Prevence v dopravě, online, 2022) uvádí, že v souvislosti s dopravou nalezneme například projekt „Prevence v dopravě“. Během ní dochází ke spolupráci s BESIPem, kdy se oba subjekty zaměřují především na správnou viditelnost chodců a cyklistů. Během akce jsou chodcům a cyklistům poskytovány rady a tipy jak se bezpečně pohybovat na silniční komunikaci (Obrázek č. 5 a 6).

Součástí projektů bývá rozdávání tematických bezpečnostních materiálů, jako jsou například reflexní pásy, letáky a další předměty.

Poslední zmiňovaný projekt prevence Policie ČR je prevence poskytovaná v nemocnicích. Preventisté pravidelně dojíždějí do Fakultní nemocnice Hradec Králové, kde zejména malým dětem přednáší především o bezpečnosti na internetu (Špičánová, Prevence i v nemocnici, online, 2022). Jak můžeme vidět na obrázcích č. 8 a 9 v příloze C, poslední přednáška nesla název „Surfuj bezpečně“.

2.3 Další organizace poskytující školní prevence

Pro školy je zajišťována prevence prostřednictvím několik subjektů. Při výběru preventivních témat je důležitá dohoda mezi vedením či učitelem dané školy a subjektem poskytujícím preventivní programy. V některých případech si žáci téma preventivní přednášky mohou vybírat sami.

Semiramis – Centrum primární prevence Královéhradeckého kraje

Kromě školních metodiků prevence, kteří jsou blíže popsány v podkapitole č. 1.2.1 si může škola objednat metodiky prevence z organizace Semiramis z.ú. Preventivní přednášky jsou u organizace zpoplatněny, což může být pro některé školy překážkou.

Semiramis je organizací, která poskytuje dlouhodobé preventivní programy pro žáky především základních škol. Hlavním posláním organizace je dále poskytování intervence a odborného poradenství se zaměřením na prevenci rizikového chování u dětí a mládeže. Organizace taktéž spolupracuje s osobami, které mají problém se zákonem a s návykovými látkami, ale i s odbornou veřejností (Deklarace identity-Semiramis, online, 2023).

S třídou preventista soustavně pracuje zhruba 4-6 let, přičemž se s žáky setkává zhruba 2x za jeden školní rok. Během preventivních programů jsou využívány různé psychosociální hry či zážitková pedagogika. Existuje mnoho témat, které jsou Semiramisem nabízeny, jedná se například o zdravý životní styl, o získání zdravého sebevědomí nebo také o práci s asertivitou, stresem a úzkostí. V současné době jsou preventivní přednášky nabízeny za cenu 1333kč za jednu vyučovací hodinu (Programy dlouhodobé PP, Semiramis, online, 2023).

Prostor Pro a Laxus.z.ú.

Preventivní přednášky v Královéhradeckém kraji dále poskytuje po předchozí domluvě také organizace Prostor Pro prostřednictvím preventivních programů s názvem Spirála. Dále organizace Laxus z.ú, která je zaměřená především na látkové, ale i nelátkové závislosti. Obě organizace přednášejí především pro základní školy, ale také v případě zájmu pro střední a vysoké školy.

Jak uvádí sama organizace Prostor Pro: *„Přirozenou součástí naší práce je podpora zdravého klima třídy“* (Preventivní programy Spirála, online, 2023).

Z toho vyplývá, že důležitou součástí preventivních aktivit je podpora zdravých vztahů žáků ve třídě, rozvíjení sebedůvěry, ale také zaměření se na vylepšení spolupráce a vzájemné komunikace mezi žáky.

Salinger

Na preventivních aktivitách ve školách se také podílí Salinger z.s., který poskytuje podporu a pomoc ohroženým dětem a mládeži. Nabízí pomocnou ruku při řešení jejich těžkostí a starostí, se kterými si sami neví rady.

Ve zprávě o činnosti Nízkoprahového zařízení pro děti a mládež (online, 2023), který spadá pod organizaci Salinger z.s., nalezneme informace o tom, že preventivní aktivity nerealizují zaměstnanci pouze v klubu, ale od roku 2022 také na základních a středních školách. Nejčastěji probíranými tématy jsou například lidská sexualita, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování, ale především návykové látky. Preventivní programy zaměřené na návykové látky jsou realizovány s Centrem terénních programů spadající pod organizaci Laxus, z.ú.

Městská policie Hradec Králové

Městská policie se řídí zákonem o obecní policii č. 553/1991 Sb. (Zákon pro lidi, online, 2022). Je zřizována a rušena obecním zastupitelstvem obecně závaznou vyhláškou. Její hlavní úkoly jsou dle zákona následující:

- a) „přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku,*
- b) dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití,*

- c) dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce,*
- d) se podílí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích,*
- e) se podílí na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení,*
- f) se podílí na prevenci kriminality v obci,*
- g) provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci,*
- h) odhaluje přestupky, jejichž projednávání je v působnosti obce,*
- i) poskytuje za účelem zpracování statistických údajů Ministerstvu vnitra (dále jen „ministerstvo“) na požádání údaje o obecní policii (Zákony pro lidi, online, 2022).*

V souvislosti s bodem f) je zásadní zmínit, že Městská policie Hradec Králové má své oddělení prevence kriminality a strážníci zde vystupují jako referenti pro řešení sociální problematiky.

V článku Prevence kriminality (Hradec Králové, online, 2023) se hovoří o tom, že v současné době na oddělení nalezneme pět strážníků, jejichž náplní práce je především příprava a realizace přednášek pro děti a žáky hradeckých mateřských a základních škol. Žáci se také dostávají do centra prevence v Třebši, kde je pro ně připravena speciální výuková místnost s mnoha zajímavými tématickými predmety. Městská policie spolupracuje s několika subjekty, které se v Hradci Králové taktéž věnují prevenci kriminality. Přednášky na školách jsou nejen teoretické, ale také praktické, kde si děti mohou vyzkoušet například sebeobranu, nebo jak se zachovat při útoku na školu.

Pro veřejnost je také ve všední dny přístupné dopravní hřiště, kde se děti s pomocí strážníků učí základy dopravní výchovy (viz Příloha C, foto č. 13 a 14).

3. Policejní preventivní přednášky ve školní třídě a v preventivních střediscích Policie ČR

Policejní preventivní přednášky probíhají přímo ve školách nebo v preventivních střediscích Policie ČR. Kapitola pojednává o prezentování, vhodné komunikaci s publikem, ale také o technikách a chybách, kterých se přednášející během přednášek mohou dopouštět.

Dle Wiekeho (2006) během prezentování dochází ke zprostředkování audiovizuální informace skupině lidí, která tyto informace určitým způsobem dále využívá. Před prezentováním je důležité si ujasnit několik věcí – především to, kdo bude publikum, o jakou věkovou skupinu se jedná, jestli je to okruh známých či pro mě neznámých jedinců či jestli se v dané skupině nacházejí nadřízení nebo podřízení. Velmi zásadní je znát počet diváků a zjistit si dostupnost technických prostředků nezbytných pro prezentování. Během většiny prezentací se využívá dataprojektor, který ovšem nemusí být všude instalovaný, a tak by z důvodu špatné informovanosti mohlo docházet k různým zbytečným komplikacím.

3.1 Pedagogická komunikace a její význam v kontextu prevence

Dle Heluse (2018) můžeme samotný jazyk z historického hlediska považovat za jeden z nejefektivnějších způsobů komunikace mezi jedinci. V tom nejjednodušším slova smyslu lze komunikaci charakterizovat jako určitý přenos informací mezi jedinci, který může probíhat prostřednictvím slov či neverbálním sdělením, jako je např. gestikulace.

V české literatuře můžeme nalézt mnoho definic pojmu komunikace. Níže jsou uvedeny dle mého názoru ty nejzajímavější. Jako první bych uvedla definici od Řezáče (1998, s. 107): *„Komunikace je symbolickým výrazem interakce. Povahu interakce vyjadřuje prostřednictvím symbolu. Ať už má takový symbol podobu grafickou (obrázek, písmo), nebo jakoukoliv jinou (mluvené slovo, gesto, akce), vždy "ztělesňuje", vyjadřuje nějaký reálný vztah. Komunikace je výpověď o tom, jak člověk chápe, "vidí", interpretuje sebe, jiné lidi a vztahy mezi nimi. Výpověď člověka je vždy subjektivní a vždy je zároveň jak sdělením druhému, tak i výpovědí o sobě.“*

Kraus (2014, s. 119) ve své knize uvádí následující definici: „*Komunikace je proces, při němž si v přímém i nepřímém sociálním kontaktu sdělujeme informace a významy. Představuje veškoré spojení člověka se světem, umožňuje získat informace o dějích, vzájemné dorozumívání i výměnu emocionálního obsahu*“ Komunikace má tři články, kterými jsou komuniké, komunikant a komunikátor. Pojem komuniké představuje obsah sdělení, od komunikátora (policejního preventisty) toto sdělení vychází a komunikant (žák) ho následně přijímá. Během procesu komunikace může docházet k různým komunikačním bariérám. Ze strany komunikátora (či přednášejícího, viz podkapitola 2.2) se jedná o příliš tichý hlas, různé předsudky či neznalost prostředí a posluchačů. U komunikanta může být problémem nepozornost, nedoslýchavost či nezájem. Mohou se objevit i komunikační šumy, mezi které řadíme hluk z ulice, špatné osvětlení aj. (Kraus, 2014).

De Vito (2001) tvrdí, že nejdůležitějším článkem komunikace jsme my sami. To, jak pohlížíme sami na sebe – tedy jaké máme sebepojetí a sebeúctu je rozhodující v tom, jak poté dále komunikujeme a reagujeme na druhé jedince. Podle sociologického slovníku (Jandourek, 2007) komunikaci tvoří údajně z 55% řeč těla, z 38% tón hlasu a 7 % obsah slov.

V rámci školských zařízení, na které se ve své práci zaměřuji, se používá zejména pojem pedagogická (či výchovná) komunikace, která se od té sociální liší. Dle Mareše a Krivohlavého (1995, podle Šed'ová a kol. 2012) ji můžeme chápat jako komunikaci, která se uskutečňuje mezi účastníky výchovných a vzdělávacích procesů. Nejen během výuky platí pravidlo, že komunikace je nevyhnutelná, dochází k ní neustále. I to, že jedinec neodpoví vyučujícímu na otázku znamená, že určitým způsobem komunikuje. Vyučující může danou reakci chápat tak, že žák nejspíš nezná odpověď na jistou otázku, nebo že ho ignoruje z jiných důvodů. Pro lepší charakteristiku výukové komunikace je důležitý uvést pohled Průchy (2009, podle Šed'ová a kol. 2012, s. 20):

- a) *„Uskutečňuje se prostřednictvím verbálních a neverbálních projevů jako sled komunikačních aktů a situací.*
- b) *Je řízena učitelem a má specifická pravidla vymezující roli a pravomoc komunikačních partnerů.*
- c) *Plní různé funkce: slouží k prezentaci obsahu vzdělávání, k uskutečňování cílů výchovy a vzdělávání, k řízení třídy, k navozování vztahů mezi učiteli a žáky a navzájem.*

d) *Vytváří konkrétní psychosociální klima ve třídě a zároveň je úroveň tohoto klimatu ovlivňována“.*

Jak již bylo řečeno, základní dělení komunikace je na verbální a neverbální. Dle Heluse (2018, podle Haysové, 1998) je důležité zmínit, že verbální komunikace souvisí s tzv. registrem. Pokud jedinec přednáší před publikem, kdy má za cíl udržet jeho pozornost, jedná se o registr deklamační. Dále existují další čtyři druhy registrů, tedy: formální, informativní, familiární a intimní. Pokud se ještě více zaměříme na přednes před publikem/žáky, z hlediska intimní zóny se poté jedná o prostor tzv. veřejný, který se vyznačuje dodržením rozestupu minimálně tři metry. Do neverbální komunikace pak patří například gestikulace, proxemika, mimika, tedy tzv. řeč těla.

3.2 Techniky využívané policejním preventistou při přednáškách

Níže jsou popsány 4 techniky, které jsou podstatné jak pro udržení pozornosti publika, tak pro lepší pochopení výkladu. Na získání odpovídající řeči těla, gestikulace, mimiky a očního kontaktu existují také různé kurzy, ve kterých si zmíněné techniky mohou přednášející sami vylepšit. Popsané techniky by měly být využívány přiměřeným způsobem. Jejich využívání má být pouze vhodným doplňkem přednášek.

Odpovídající řeč těla

Jednou z nejdůležitějších technik je správná řeč těla, která se řadí mezi neverbální komunikaci. DeVito (2001, s. 125) hovoří o neverbální komunikaci jako o komunikaci bezeslov, která: *„probíhá prostřednictvím způsobů držení těla a jeho pohybů, výrazů obličeje, pohledů a pohybů očí, změn vzdáleností mezi komunikujícími, signálů ovládnutí prostoru, druhu oděvu a jeho barev, dotyků, rychlosti a hlasitosti řeči, a dokonce i způsobem, jakým komunikující zachází s časem.“* Bělohávková (2004) tvrdí, že neverbální složka tvoří zhruba $\frac{3}{4}$ našeho projevu a její správné využití je důležité proto, aby přednášející působil na diváky důvěryhodně. Již na začátku prezentace je nutné dbát na vzpřímený postoj těla, přednášející se nesmí hrbít, mít sklopenou hlavu ani koukat do země. Pro lepší první dojem také pomáhá vřelý úsměv. Často pokládanou otázkou bývá, jestli má přednášející během přednášky stát nebo se

pohybovat. Jedno je jisté, při přednáškách by se nemělo sedět na místě. Nejen, že to nevypadá dobře, ale pro diváky je velmi těžké udržet tak pozornost. Jestliže se jedná o malou skupinu lidí, je vhodné se často pohybovat. U velkých skupin není vždy možné být stále v pohybu, například z důvodu techniky, stále je ale doporučováno se vzdálit alespoň pár kroků od řečnického pultu.

Gestikulace

Bělohlávková uvádí (2004), že pro další oživení prezentace je vhodná gestikulace, která slouží především pro lepší vysvětlení tématu např. názorným ukázáním, nebo můžeme rukou vyzvat člověka, aby předstoupil před ostatní. V rámci gestikulace dochází také k několika chybám, kde prezentující šermuje s rukama, má ruce v bok po celou dobu prezentace, nebo v tom nejhorším případě má ruce v kapsách (což se týká především žen). Pokud si je přednášející nejistý, co má dělat s rukama, jako pomůcka může posloužit například tužka nebo ukazovátko.

Mimika a oční kontakt

Mimika je ovšem také velmi zásadní, musí se v průběhu přednášky pravidelně měnit, aby přednášející nepůsobil nudně. Jako poslední v řadě je důležité udržovat s publikem oční kontakt (Bělohlávková, 2004). Dle Heluse (2018) nám oči sdělují mnoho informací, i když o tom třeba nevíme. Například při vzrušení nebo nadšení dochází k viditelnému rozšíření našich zorniček. Naopak, u rozčileného člověka se zorničky zužují. S tím se pojí heslo, které jistě všichni znají: „měl oči jako špendlíky.“

Bělohlávková dále dodává (2004), že přednášející by si měl vytipovat pár lidí usazených různě v místnosti, na které se bude pravidelně dívat, špatnou volbou je sledovat pouze jednoho z posluchačů. Helus (2018) hovoří, že pokud se následně zaměříme na obočí, pokud je zdvižené, značí nám to, že jedince něco překvapilo či příjemně překvapilo. Nízko položené obočí poté souvisí především s nějakými starostmi a problémy, které jedince zrovna trápí.

3.3 Možné chyby přednášejícího

Existuje hned několik chyb, kterých se přednášející mohou dopouštět. Je moc důležité se jich při přednášení vyhnout, aby bylo dosaženo co nejlepšího výsledku.

Wieke (2006) tvrdí, že mezi obvyklé chyby patří potřeba prezentujícího sdělit všechny informace, co si v prezentaci připravil do posledního písmene či schovávání se za pultem a technikou, kdy dochází k zatlačování řečnického projevu do pozadí. Dalším, zásadním nedostatkem se stává posedlost formou, kdy se prezentující zaměřuje spíše na dokonalost svého oblečení či účesu. Není nutné sledovat přesně obsah a formu svého vystupování, důležitější je aktivita a reakce posluchačů v místnosti. Dle Bělohlávkové (2004) se může prezentující také dopouštět chyb z důvodu špatné přípravy, nejistoty při vystupování, z důvodu monotónního hlasu, pozdního příchodu, nepochopení kulturních odlišností, používání velkého množství pomůcek aj.

Helus (2018) následně dodává, že chyby v komunikaci mohou nastat i z důvodu upínavosti, což znamená, že komunikující opakuje pořád jednu a tu samou myšlenku dokola a zapomíná tak dostatečně více vyjasňovat dané téma. Může se jednat například o jeho myšlenku nebo osobní zkušenost.

3.4 Zpětná vazba od žáků

Již na začátku prezentace by měl přednášející sdělit publiku, kdy bude možno pokládat případné dotazy na dané téma. Nejčastěji využívané bývá pokládání dotazů publiku na konci přednášky. Hlavní výhodou bývá to, že přednášející není v průběhu přednášky nijak rušen ani vyveden z míry (Wieke, 2006).

Otázky a dotazy, které od publiku přicházejí mohou dle Bělohlávkové (2004) být:

- a) Odborné - Jdou do hloubky a je vidět velký zájem posluchačů. Pokud prezentující nezná odpověď, je vhodné přiznat svou nevědomost a slíbit, že danou informaci zjistí, hned jak to bude možné.
- b) Nevhodné – Jedná se o tzv. provokatéry, kteří prezentaci záměrně narušují a kladou si za cíl prezentujícího nějakým způsobem rozhodit a znemožnit. Je žádoucí nenechat se vyprovokovat a reagovat s úsměvem. Pokud se jedná o velmi nevhodné otázky, doporučuje se ignorace, kdy

prezentující jednoduše neodpoví a vyzve dalšího z publika k položení otázky.

- c) Když se otázky a dotazy neuskuteční – Může se stát, že nikdo z publika nebude mít zájem položit otázku. Hlavní chybou je i tak vyvolávat jednotlivce a nutit je k reakci. Pokud opravdu nikdo z publika nedává zpětnou vazbu, prezentace se jednoduše ukončí bez položených dotazů a otázek

Na všechny dotazy a otázky by měli být přednášející schopni vhodně odpovědět. Zásadní roli zde hrají samozřejmě zkušenosti z praxe, dovednosti a schopnosti.

EMPIRICKÁ ČÁST

4. Kvalitativní šetření zaměřené na preventivní přednášky Policie ČR v rámci Královéhradeckého kraje

Teoretická část přibližuje preventivní programy Policie ČR, primární prevenci rizikového chování, policejní preventivní přednášky ve školní třídě a samotnou prevenci Policie ČR. Teoretická část je s tou empirickou vzájemně propojena. Jelikož téma preventivních policejních přednášek není dle mého v akademické sféře tak časté a populární, má empirická část představuje kvalitativní šetření, které využívá techniky rozhovoru a zaměřuje se policejní preventisty a jejich policejní přednášky v rámci Královéhradeckého kraje. Mním tím preventisty pro Hradecko, Jičínsko, Náchodsko a Trutnovsko. Rychnovsko v současné době žádného policejního preventistu nemá.

4.1 Výzkumný cíl a výzkumné otázky

Cílem výzkumného kvalitativního šetření je **zmapovat současné policejní preventivní přednášky realizované na základních školách v rámci Královéhradeckého kraje**. Abych získala o přednáškách více informací, navštívila jsem v Hradci Králové jednu preventivní přednášku s názvem „Bezpečně v kyberprostoru“, která se konala přímo v budově Policie ČR v Hradci Králové. Přednáška trvala zhruba jednu hodinu a přišla mi velmi zajímavá. Také mě zaujalo, jaký zájem o ni žáci 7. třídy projevovali.

Výzkumné otázky souvisí s cílem výzkumného šetření a byly zvoleny celkem čtyři. Každá výzkumná otázka obsahuje několik tazatelských otázek, které byly pokládány samotným respondentům během rozhovorů. Tazatelské otázky lze nalézt v Příloze A. Výzkumná otázka dle Knytla a Špráchalové (2020, s.152) „*odráží záměr formulovaný ve výzkumném problému, konkretizuje ho do tazací podoby, přičemž výzkumných otázek může být položeno více, a to od těch obecnějších po konkrétnější.*“

VO1 •Jaké jsou současné trendy policejních preventivních přednášek Policie ČR na základních školách v KHK?

Výzkumná otázka vychází z odborné koncepce s názvem Koncepce primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na území hl. m. Prahy na období 2022 až 2027. Konkrétně v kapitole 2. (Priority) lze nalézt, že mezi tři prioritní témata školních metodiků prevence ve školách a školských zařízeních v hl. m. Praze v celé jeho šíři patří Duševní zdraví, Závislosti a Vztahy a klima ve škole. Zásadní je zjistit, zda se na tato témata primárně zaměřují ve školách taktéž policejní preventisté v Královéhradeckém kraji.

S VO1 se pojí tazatelské otázky 1-3 (viz Příloha A).

VO2 •Mělo covidové období vliv na současné policejní preventivní přednášky v rámci KHK?

ZŠ Ostrov ve svém souhrnu platformy primární prevence pro MŠMT ČR (2020, online) v rámci výzkumu uvádí, že přerušení docházky žáků do škol během Covidu 19 bylo velmi složité, a proto i samotný návrat žáků do škol bude těžký. Jsou zde nabízeny dokumenty pro učitele a metodiky prevence s tématy např. „Až se sejdeme ve škole“ nebo „Metodické doporučení pro pedagogy při návratu dětí do škol“. Cílem je zjistit, jak se s pandemií Covid 19 v rámci přednášek poprali policejní preventisté a zda prozradí, jak pandemie ovlivnila realizaci přednášek.

S VO2 se pojí tazatelské otázky 4-6 (viz Příloha A).

VO3 •Jaké aktivity zahrnují policejní preventivní přednášky v KHK?

Kraus ve své knize zmiňuje, že výchovná metoda je konkrétní postup, prostřednictvím kterého se realizuje výchovný záměr, který poté ovlivňuje osobnost vychovávaného (2008). Ve svém výzkumu se snažím zjistit, co respondenti využívají za aktivity a metody a zda využívají ty, které Blahoslav Kraus ve své knize uvádí jako příklady.

S VO3 se pojí tazatelské otázky 7-10 (viz Příloha A).

VO4 •Jak probíhá realizace policejních preventivních přednášek v KHK?

Dle Miovského a kol. (2010) se hovoří v rámci školních metodiků prevence o tom, že práce s netradičním materiálem může být velmi zajímavá. Důležité však je, jestli již jeho účinnost byla někým zhodnocena. Je taktéž důležité vědět, jestli byl

využitý materiál i jinými učiteli a žáky shledán jako důležitý. Výzkumná otázka zjišťuje, jestli i realizace policejních přednášek probíhá podobným způsobem.

(pozn. KHK – Královéhradecký kraj)

S VO4 se pojí tazatelské otázky 11-14 (viz Příloha A).

4.2 Zvolená technika sběru dat

Bylo využito techniky polostrukturovaného rozhovoru, přičemž dle Gavory (2000) je rozhovor anglického původu a můžeme ho chápat jako určitý „pohled“ či „názor“. Občas se používá i telefonní rozhovor, nejčastěji je ale prováděn rozhovor tváří v tvář. Na rozdíl od dotazníku rozhovor zachycuje nejenom fakta, ale také hlubší názory a postoje respondentů. Podle Gavory (2000, s. 111) je interview: *„velmi dobrým explorativním nástrojem – nástrojem na zmapování problematiky, se kterou výzkumník dosud neměl zkušenosti anebo která není zpracována ani v literatuře.“* Využívá se taktéž v případě, pokud respondent má problémy s psaným projevem. Může se jednat o malé dítě, které neumí psát a číst či o starší osoby, které mají problémy se zrakem (Gavora, 2000). Dle Hendla (2006) se kvalitativní výzkum používá z několika důvodů, mezi ty zásadní patří především:

- porozumět subjektivním zkušenostem jedinců nebo skupiny
- seznámit se s novou nebo složitou oblastí
- získat hlubší vhled do zvláštností, které odhalilo dotazníkové šetření

Dle Gavory (2000) se v případě polostrukturovaného rozhovoru jedná o kompromis strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru.

Během přípravy rozhovoru výzkumník stanovuje cíle výzkumu a určuje postup, jak se dostat k cíli. Zásadní je taktéž znát přinejmenším základní informace o respondentech aby si výzkumník ulehčil začátek rozhovoru (Bělík, Hoferková, 2016). Dále je nutné si vytvořit určité schéma, kterým je potřeba se v průběhu rozhovoru řídit. Jedná se zejména o okruh otázek, na které se budeme během rozhovoru dotazovat. Pořadí, ve kterém jsou otázky pokládány je možné různě zaměňovat, důležité je vytěžit z daného rozhovoru co nejvíce informací. Pokud nastane situace, kdy tazatel během rozhovoru něčemu nerozumí nebo si není jistý významem odpovědi, je vhodné využít tzv. inquiry, což znamená vysvětlení daného pojmu či věty. Tomu lze docílit především doplňujícími otázkami na dané téma (Mioviský, 2006).

Mikulášтик (2010) dodává, že v místnosti, kde rozhovor probíhá, musí být vždy klid a ticho, aby nedošlo k nežádoucím reakcím respondenta. Před začátkem rozhovoru je dobré stanovit si časové rozmezí trvání samotného rozhovoru, jelikož čas lidí je vzácný. Důležité je započít rozhovor pozdravem. Tím, že si rozhovor jedinec dopředu připraví dá dotazovanému najevo, že je připraven a danou problematiku dobře zná. Pokud se jedná o člověka, který není na takové rozhovory zvyklý, je možné nejprve navodit uvolněnou atmosféru. K tomu mohou pomoci otázky typu „Jaký byl Váš víkend?“, „Jaké jsou Vaše koníčky“? atd.

Je vhodné udržovat vizuální kontakt, a pokud dotazovaný odpovídá například dvojnásobně, je žádoucí mu položit doplňující otázku, tedy zda jsme pochopili, co nám vypráví. Dalším zásadním požadavkem při provádění rozhovoru je nevyvíjet na jedince nátlak a nechat dotazovaného říci vše, co nám chce sdělit. Možností, jakým způsobem si zaznamenat rozhovor je hned několik. Řadí se mezi ně psaní si poznámek, vytvoření videozáznamu či audiozáznamu, přičemž je správné zeptat se respondenta na jeho souhlas s nahrávkami. Na konci rozhovoru je vhodné respondentovi poděkovat za to, že nám pomohl s výzkumem a sdělit mu, k čemu budou získané informace využity (Mikulášтик, 2010). Během mého rozhovoru bylo využito psaní si poznámek, ale i vytvoření audiozáznamu.

Dle Hendla (2006) se po provedení kvalitativního výzkumu (techniky rozhovoru) musí výsledky interpretovat a prezentovat. Dochází tak k podrobnému popisu sebraných dat během rozhovoru, kdy podrobný popis zahrnuje také to, jak se vyvíjel plán výzkumu. Hlavním cílem je přiblížit čtenáři dosavadní subjektivní zkušenosti účastníků rozhovoru. Jak uvádí ve sborníku Hendl (2006, s. 10) „*výklad postupuje od popisu prostředí a interakcí, využitím citací z projevů účastníků a popisu exemplárních situací, k diskusi jejich významu a důležitosti.*“

Švaříček a Šedřová (2007) dodávají, že k přesnému popisu dojde prostřednictvím uchování původních nasbíraných dat, avšak je důležité si zapamatovat a nějakým způsobem zaznamenat také intonaci účastníka rozhovoru, jeho zámlky či ironii v hlase.

4.3 Charakteristika respondentů a etika výzkumu

Respondentem se rozumí každá zkoumaná osoba, která odpovídá na položené otázky. V rámci výzkumného šetření bylo využito techniky polostrukturovaného rozhovoru, který byl proveden s celkem čtyřmi současnými preventisty čtyř okresů Královéhradeckého kraje a s jedním bývalým preventistou okresu Hradecka. Dohromady se jedná o čtyři muže a jednu ženu.

Když jsem získala kontakt na všechny preventisty, co nejdříve jsem se snažila s nimi spojit. Všichni byli velmi ochotní se se mnou spojit online přes rozhraní „What's up“ a poskytnout mi rozhovory. Rozhovor s jednotlivými preventisty se konal vždy v jiný den i jiný čas, řídilo se to vždy jejich časovými možnostmi.

V rámci etiky výzkumu byli respondenti před začátkem rozhovoru poučeni o plánovaném průběhu výzkumného šetření a také informováni o tom, že účast ve výzkumu je zcela dobrovolná a kdykoliv ji mohou ukončit. Byl jim také zaslán oskenovaný informovaný souhlas s účastí ve výzkumu a se zpracováním osobních dat. Respondenti souhlas podepsali a ihned online poslali zpět. Taktéž byla zachována určitá anonymita respondentů, kdy v diplomové práci nejsou uvedena jejich jména a příjmení. Při rozhovorech jsem se snažila, aby se respondenti uvolnili a nebáli se vyjádřit své emoce, s tím však nebyl žádný problém.

Během samotných rozhovorů se nenaskytly žádné problémy s online připojením, proto jsem hned po spojení preventistům představila svou osobu. S většinou respondentů jsme si vyčlenili na celkový rozhovor určitý čas, jelikož všichni byli zaneprázdněni. Služební hodnost a okres působnosti jsem měla zjištěné již před zahájením rozhovoru, ale i přesto mi byly tyto informace pro jistotu respondenty potvrzeny. Nutné bylo se také doptat na počet odsloužených let. Jelikož se jedná o polostrukturovaný rozhovor, byly během rozhovoru pokládány také doplňující otázky. Na konci rozhovoru byl krátký prostor pro otázky ze strany respondentů, následně jsme se rozloučili a ukončili online hovor.

Na následující straně lze nalézt přehled všech respondentů a jejich služební charakteristiku.

Tabulka č.1: Přehled respondentů (R) a jejich služební charakteristika

Respondenti	Pohlaví	Odsloužené roky u Policie ČR	Odsloužené roky jako preventista	Současné hodnostní označení	Okres působitě
R1	Muž	3	2	Major	Hradecko
R2	Žena	5	1	Poručík	Hradecko
R3	Muž	15	5	Nadpraporčík	Jičín
R4	Muž	10	2,5	Poručík	Náchod
R5	Muž	17	6	Poručík	Trutnovsko

4.4 Analýza dat a výsledky výzkumného šetření

Ve výzkumném šetření byl využit doslovný přepis polostrukturovaných rozhovorů, který je následně interpretován prostřednictvím metody otevřeného kódování. Jak uvádí Strause a Corbinová, otevřené kódování je částí analýzy, která „se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Během otevřeného kódování jsou údaje rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány, porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly“ (Straus, Corbinová, 1999, s. 43).

Otevřené kódování rozkrývá někdy na první pohled ne moc zjevné významy získaných odpovědí a přináší jakýsi přehledný pohled na přepis polostrukturovaných rozhovorů. Zvolené kategorie a následné subkategorie vycházejí ze stanovených výzkumných a tazatelských otázek. Hlavních kategorií se tak v rámci otevřeného kódování nachází celkem čtyři. U každé kategorie lze nalézt grafické zpracování výsledků mé tematické analýzy.

Kategorie č. 1: Současné trendy policejních preventivních přednášek v KHK.

Kategorie č. 2: Vliv pandemie Covid 19 na realizaci policejních preventivních přednášek v KHK.

Kategorie č. 3: Aktivity zahrnující policejní preventivní přednášky v KHK.

Kategorie č. 4: Realizace policejních preventivních přednášek v KHK.

(pozn. KHK – Královéhradecký kraj)

Následně bude každá kategorie zvlášť popsána, schématicizována a budou v ní interpretovány rozhovory s policejními preventisty, které budou dále doplněny mými postřehy z realizovaných rozhovorů.

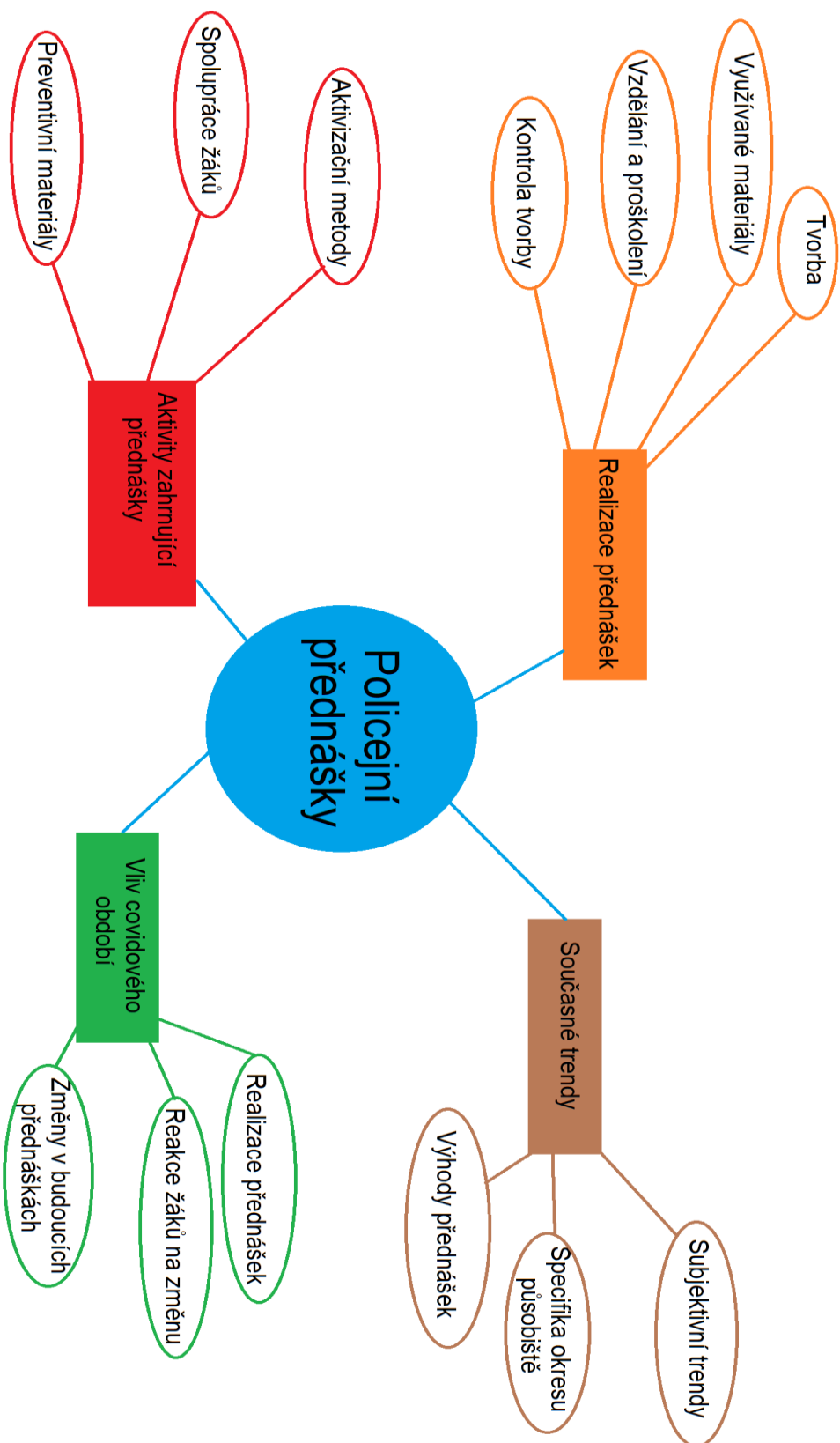

Schéma č.1: Komplexní schéma polostrukturovaného rozhovoru

Kategorie č. 1: Současné trendy policejních preventivních přednášek v KHK.

Schéma č.2: Současné trendy

Do první kategorie, která se snaží zmapovat současné trendy policejních přednášek především na základních školách se řadí také následující subkategorie, které nám zkoumanou kategorii více rozvíjí:

- A, Subjektivně vnímané trendy
- B, Specifika okresu působitě
- C, Výhody policejních přednášek

A, Subjektivně vnímané trendy

Kódy:

- Kyberprostor
- Drogy
- Bezpečnost na silnicích a právo

Níže jsou popsány subjektivně vnímané trendy jednotlivých policejních preventistů. Byly uvedeny tři nejčastěji zmiňovaná témata, kterými se sami často během přednášek zabývají.

Před dohodnutím témat, které mají být policejními preventisty na základních školách přednášeny, dochází nejprve ke konzultaci třídního učitele se třídou. Společnou diskuzí tak často dochází k výběru tématického okruhu, který by si žáci sami nejvíce přáli.

Kyberprostor

Z rozhovorů vyplývá, že nejžádanějšími tématy základních škol jsou především ty zabývající se kyberprostorem. R1 sloužil jako preventista v letech 2021-2022 a uvádí: *V tu dobu jsem považoval za současné trendy témata Základy trestní odpovědnosti a Bezpečně v kyberprostoru.*“

Zaměření na virtuální svět zmiňují i další preventisté, R2 uvádí: *„Školy mají největší zájem o přednášky zaměřené na kybernetickou bezpečnost. Přisuzuji to rozmachu nových sociálních sítí...“*. Dále tvrdí, že s rozmachem nových sociálních sítí se také mnohem častěji vyskytují problémy s kyberšikanou než s klasickou šikanou.

R3 jako první v pořadí taktéž uvádí kyberprostor: *„Já mezi současné trendy řadím především rizika virtuální komunikace (zejména tedy kyberkriminalitu)...“*. Podobnou odpověď dostávám i od R4: *„Trendem je v současné době jistě bezpečný pohyb žáků na sociálních sítích.“* Na první místo v trendech řadí život v online prostředí i poslední respondent č. 5.

Drogy

Téma drog a drogové závislosti se řadí mezi druhý nejčastěji uváděný trend. V rozhovoru se o tématu zmiňuje R2, R3 i R5. R3 také dodává, že o drogovou tematiku mají nejčastěji zájem pozdější ročníky ZŠ: *„Především poslední ročníky základních škol často stojí o drogovou prevenci“*.

Bezpečnost na silnicích a právo

Preventivních témat existuje opravdu velké množství, zaměření se na bezpečnost na silnicích zmiňuje R3, který uvádí: *Mezi současné trendy řadím především rizika virtuální komunikace (kyberkriminalita), trestní odpovědnost, problematiku omamných a psychotropních látek, bezpečnost mladých řidičů. Těch témat je samozřejmě mnoho,*

ale tyto jsou v současné době dle mého nezávadnější.“ V uvedené citaci vidíme, že v rámci kódu „Právo“ lze zařadit do trendů také přednášku s názvem Trestní odpovědnost, tu také často zahrnoval do svých osnov bývalý policejní preventista Hradecka, tedy R1. Trestní odpovědnost přednášel na ZŠ velmi často a dle něho byly zjištěné informace z přednášky mnohdy pro žáky zcela novými informacemi. Zatímco pokud přednášel o kyberprostoru, tak tvrdí, že tam již byli žáci mnohem více o daném tématu informovaní. Trestní odpovědnost zmiňuje v rozhovoru jako jeden z hlavních trendů také R5.

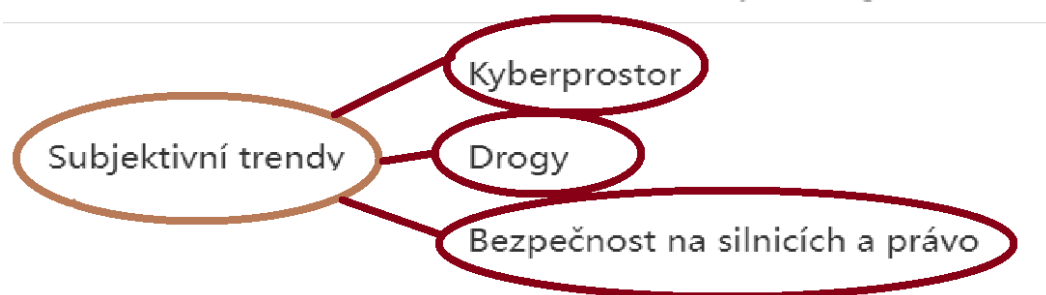

Schéma č.3: Subjektivní trendy policejních přednášek z pohledu policejních preventistů

B, Specifika okresu působitě

Kódy:

- Více škol
- Žádná specifika

Více škol

Za určité specifikum daného okresu vnímají dva respondenti (oba okres Hradecko) více škol. R1 uvádí: „*Jediné čím se dle mého odlišujeme od jiných okresů je, že máme v Hradecku opravdu mnoho škol, a to především těch základních.*“

Stejný názor má i R2, která uvádí, že Hradecký okres je specifický vyšším počtem škol oproti ostatním okresům.

Žádná specifika

Další tři respondenti, tedy R3, R4 a R5 nevnímají žádná specifika v rámci svého okresu. R5: „*Ne, v rámci KHK kraje to máme hodně podobné.*“ Podobnost je dána určitou spoluprací všech okresů KHK, bližší informace o spolupraci lze nalézt v kategorii č. 4.

Schéma č.4: Specifika okresu působitě oproti jiným okresům

C, Výhody policejních přednášek

Kódy:

- Snaha o návaznost
- Vlastní zkušenosti z praxe
- Spolupráce s ostatními
- Působení uniformy
- Bezplatnost

Snaha o návaznost

Mnoho respondentů se snaží o to, aby jejich preventivní přednášky nějakým způsobem navazovaly. Hovoří o tom R1, R2 a R4.

R1 hovoří o tom, že v některých třídách přednášel pravidelně a snažil se na předešlé přednášky navázat, avšak dodává: *„jelikož jsem pro Hradecko byl sám, bohužel nešlo časově stíhat navštěvovat všechny třídy úplně pravidelně.“* Proto se vždy snažil domluvit s třídními učiteli, aby si dohodli pokračování v daném tématu s organizacemi, které se na danou problematiku zaměřují.

R2: *„Na pozici preventisty nyní zahajují druhý školní rok a ve většině škol se jedná o navazující přednášky. Samozřejmě nelze přednášet každý rok v každé třídě v každé základní škole v okrese.“* Jak uvádí preventisté, snaží se o určitou návaznost přednášek, což může být z důvodu velkého množství škol problém, přeci jenom existuje pouze jeden policejní preventista pro jeden celý okres. Někdy realizují preventivní programy také policisté z terénu, to jsou však pouze specifické přednášky, které se realizují spíše narázově.

Návaznost a dlouhodobější charakter je pro preventivní přednášky velmi důležitý, což také dodává R4: „*V případě preventivních přednášek vítám samozřejmě dlouhodobější spolupráci a nikoli jen jednorázové akce.*“

Vlastní zkušenosti z praxe

Příběhy a zkušenosti z praxe jsou pro žáky mnohdy zajímavým speštěním přednášek. Probírané téma tak může být pro děti a mládež lépe pochopitelné a zapamatovatelné.

R1: „*Žáci byli vždy spokojenější když jsem mohl povyprávět o reálných situacích co jsem zažil nebo slyšel od kolegů.*“

R2: „*...myslím, že jsou přednášky zajímavé právě provázaností nás preventistů s policejní praxí.*“ Jak sám tvrdí, často je doplňuje o vlastní zkušenost, nebo uvádí ke konkrétním jevům případy z praxe.

R3: „*Jako hlavní výhody vnímám především praktické příklady z praxe, zkušenosti a informace získané policejní praxí.*“

R4: „*Při svých přednáškách se snažím maximálně využít vlastních zkušeností...*“ Svě zkušenosti nasbíral jako řadový policista na obvodním oddělení, zásadní je pro něho využívat jeho blízkého vztahu k dětem a zároveň jim předávat nejen zkušenosti, ale také znalosti, správné návyky a emoce.

Využití vlastních zkušeností uvádí jako zásadní také respondent č. 5, který má ze všech dotazovaných nejdelší praxi u Policie ČR, tedy 17 let.

Spolupráce s ostatními

Spolupráce s ostatními souvisí s kódem Snaha o návaznost. Školní třídy navštěvují také jiní odborníci, kteří se snaží navázat právě například i na zkoumanou policejní prevenci. Žáci poté mají o dané problematice mnohem více informací z různých úhlů pohledu. R1 zmiňuje: „*...často k nim také poté chodil do třídy například Laxus, OSPOD atd.*“

R2: „*K prohloubení znalostí o přednášeném tématu spolupracujeme s ostatními odděleními, například SKPV, DI a dalšími.*“ Uvádí, že například z pohledu drogové problematiky se více než jiní odborníci zaměřují na samotnou trestněprávní rovinu.

Působení uniformy

Především na mladší posluchače policejních přednášek jistým způsobem působí uniforma, která u většiny budí určitý respekt a zároveň pocit bezpečí. U dětí a mládeže mohou být tyto pocity znásobeny.

R2: „*Neodmyslitelnou výhodou je i jistá autorita uniformy.*“

R5: „*Hlavní výhody jsou uniforma...*“. Své vystupování na přednáškách tak popisuje jako vystupování z pozice autority.

Bezplatnost

R3: „*Jako největší plus vnímám to, že jsou samozřejmě bezplatné, zatímco u jiných organizací mohou být preventivní přednášky placené.*“ To, že u jiných organizací mohou být přednášky zpoplatněné se objevuje také v kapitole 2.3 Další činitelé školní prevence, kde například Semiramis uvádí ceny za každou poskytnutou přednášku.

Bezplatnost v rozhovoru zmiňuje taktéž R5.

Schéma č.5: Výhody policejních přednášek

Shrnutí první výzkumné otázky

Jaké jsou současné trendy policejních preventivních přednášek Policie ČR na základních školách?

Z poskytnutých rozhovorů vyplývá několik zásadních poznatků, které s trendy policejních přednášek neodkladně souvisí. V současné době považují policejní preventisté za trendy v přednáškách především témata zabývající se kyberprostorem,

drogovou problematikou, bezpečností na silnicích a právem. Do kyberprostoru se v době pandemie Covid 19 přesunula velká část populace, což vedlo k určité izolaci populace. Klasická školní šikana se mění na kyberšikanu a taktéž se tak přesouvá do virtuálního světa. Mnoho rizikového chování ve virtuálním světě se pojí především s rozmachem nových sociálních sítí.

O drogovou problematiku nejčastěji bývá zájem na druhém stupni základních škol, preventisté se tak zaměřují zejména na prevenci závislosti na látkových a nelátkových drogách. Trendem se zdá být také témata o bezpečnosti na silnicích a právo. Mnoho dětí a mládeže zajímá, jak by se měli zachovat, pokud by byly účastníky či svědky dopravní nehody. Opět jsou zde často prezentovány zkušenosti z praxe policejních preventistů, přičemž si mohou pozvat také kolegy z dopravního inspektorátu, kteří ji doplní další zajímavé informace a rady pro studenty.

Trendem se v rámci okresu Hradecka zdá být vysoký počet základních škol oproti jiným okresům. Je tak velmi obtížné zvládat přednášet na všech základních školách, které mají o přednášky zájem. Policejní preventisté popisují několik výhod, které vnímají jako ty zásadní v rámci svých přednášek. Jedná se o využití vlastních zkušeností z praxe, které často policejní přednášky obohatí, ale i o určitou snahu o návaznost jednotlivých přednášek, což ovšem může být z důvodu časových možností někdy složité, jelikož pro každý okres je pouze jeden preventista. Pokud preventista ví, že v nějakém tématu nestihne do konce roku pokračovat, dohodne se s třídním učitelem aby zajistil další odborníky, kteří se daným tématem ve své práci zabývají. Nejen, že tak dochází k určité návaznosti tématu, ale žáci také získají pohled na danou problematiku i z jiné stránky, protože přeci jenom policie se často zabývá spíše trestně právní stránkou probíraného tématu. Nemálo tak základní školy spolupracují také s Laxusem, OSPODem, nebo je přímo policejním preventistou pozván odborník z SKPV či dopravního inspektorátu.

Uniforma jako trend se neodmyslitelně s policejními přednáškami pojí. Uniforma často budí u lidí určitý respekt a pocit bezpečí, jak uvádí sami preventisté, nošení uniformy jim umožňuje vystupovat z pozice určité autority. Mezi poslední trend policejních přednášek se jistě pojí i jejich bezplatnost. Důležitá je včasná domluva policejního preventisty a učitele, jelikož zájem o přednášky je ze strany základních škol obrovský.

Kategorie č. 2: Vliv pandemie Covid 19

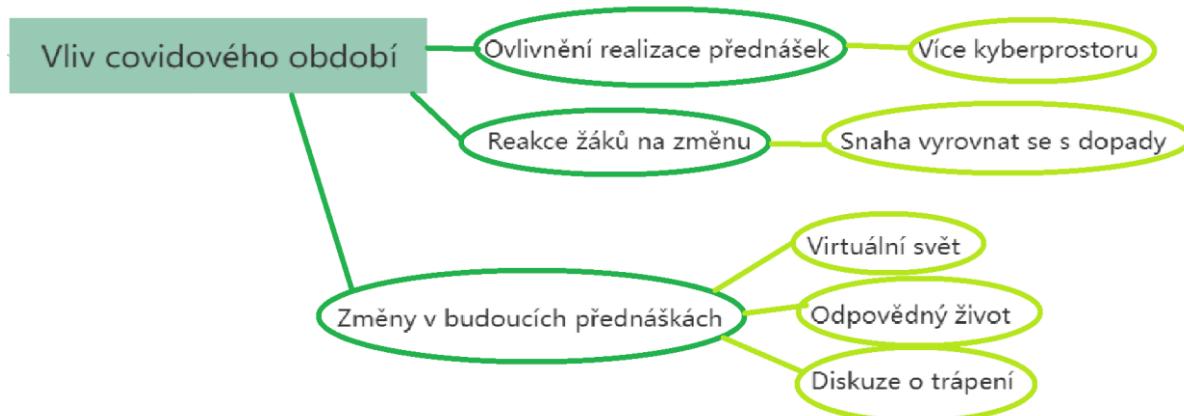

Schéma č.6: Vliv pandemie Covid 19 na realizaci

Subkategorie:

A, Ovlivnění realizace přednášek

B, Reakce žáků na změnu

C, Změny v budoucích přednáškách

A, Ovlivnění realizace přednášek

Kód: Více kyberprostoru

Více kyberprostoru

Subkategorie Ovlivnění realizace přednášek přinesla mnoho informací. Bylo zjištěno, že pandemie Covid 19 dle názorů respondentů velmi výrazně přispěla k přesunu především dětí a mladistvých do virtuálního světa. Jak uvádí respondentka č.2, kyberšikana začala vytlačovat klasickou šikanu, jelikož došlo k určité izolovanosti lidí, která trvá i do současné doby. Rozmách problémů v kyberprostoru se stává hlavním tématem nejen na základních školách.

R1: „Hodně dětí a mládeže v době covidu přesunulo spíše do virtuálního světa...“.

R2: „Myslím, že díky covidu se více dětí přesunulo do virtuálního světa a proto je velký zájem o tyto přednášky.“ R4 nám podává pohled trochu z jiné stránky než bylo původně myšleno, zmiňuje covidové období, při kterém probíhaly přednášky samozřejmě online, tvrdí tedy, že realizace byla velmi výrazně ovlivněna: „Tím jsem si naprosto jistý, především v horší realizaci přednášek...“ Všichni by se nejspíše shodli, že přednáška

realizovaná osobně má mnohem větší účinek než přednáška realizovaná skrze multimediální prostředek. Dále dodává: „*Měl jsem to štěstí, že jsem nastoupil, až když opatření v souvislosti s tímto obdobím ustupovalo.*“

R3 a R5 tvrdí, že to realizaci celkem neovlivnilo. R5: „*Ani ne, po pandemii se velmi rychle realizace obnovila.*“ Realizace byla dle nich velmi rychle obnovena a jednotlivé změny v realizaci přednášek nevnímají. Pouze uvádí, že covid 19 děti samozřejmě poznamenal, byly ještě více online než normálně.

B, Reakce žáků na změnu

Kód: Snaha vyrovnat se s dopady

Snaha vyrovnat se s dopady

R1: „*Myslím, že jsou rádi, že můžou problémy z virtuálního světa s někým probrat, často za mnou chodili...*“ Po přednáškách za ním chodili především ti, kteří měli nějakým způsobem rozpadlou rodinu a neměli se doma tak komu svěřit. Žáci si sami dobře uvědomují rizika spojená se sociálními sítěmi. Respondentka č. 2 uvádí: „*...často již mají i nějakou negativní zkušenost, kterou společně probíráme.*“ O tom, že došlo k vývoji a rozvoji společenské hodnoty a chování mladé generace hovoří R3: „*Dochází k jakési izolovanosti mladých a také vnímám určitý nárůst agresivity, tedy alespoň podle toho co slyším od ostatních kolegů z terénu.*“ R4: „*Žáci se až do současné doby vyrovnávají s dopady opatření tehdejší doby.*“ Je jisté, že dle diskuzí policejních preventistů s žáky opravdu dochází k jakési snaze žáků se s dopady covidu vyrovnat, s tím se jim policejní preventisté snaží pomoci alespoň probráním jejich problémů během přednášky.

R5: „*Některé je možná těžší zaujmout, ale jinak reagují vcelku pozitivně...*“ V souvislosti s pozitivní reakcí dodává, že obecně platí, že policista má při přednášení výhodu v podobě uniformy.

C, Změny v budoucích přednáškách

Kódy:

- Virtuální svět
- Odpovědný život
- Diskuze o trápení

Virtuální svět

Po pandemii Covid 19 dochází k jistým změnám v rámci policejních přednášek. Je opravdu velká poptávka po přednáškách zaměřujících se na virtuální svět, s čímž souvisí výběr nových témat, která nebyla dříve tak často realizována. Zajímavě o tom hovoří především R2 a R4.

R2: *„Zaměřujeme se rámcově na riziko závislosti na sociálních sítích a výpočetní technologii.“* Závislost na sociálních sítích je opravdu velkým problémem dnešní doby, děti a mládež tráví nejvíce času zejména na Instagramu, TikToku, Facebooku a Twitteru. Primární prevenci spojenou s riziky na těchto sítích by měli mimo školy plnit také rodiče, kteří by měli mít alespoň základní přehled o tom, co jejich potomek na sociálních sítích sdílí a sleduje.

R4: *„Na základních školách upřednostňuji určitě pro žáky téma bezpečného pohybu na sociálních sítích, problematiku sextingu a nebezpečné výzvy na sociálních sítích.“*

Odpovědný život

R3: *“Jedním z cílů přednášek je předcházet samotné kriminalitě v motivaci jedinců k odpovědnému životu.“* Snaha preventistů vést žáky k odpovědnému životu je určitou formou primární prevence. Může se jednat o rady zaměřující se na smysluplné trávení volného času prostřednictvím různých uměleckých kroužků, sportu či turistiky. S tím se pojí také dodržování zdravého životního stylu atd.

Diskuze o trápení

R1: *„Úplně přímo na covid jsem se nezaměřoval, spíše jsem se při přednáškách snažil v diskuzi zjistit, co děti v dané době nejvíce trápí a to jsem se třeba zaměřil i příště.“*

Diskuze o trápení se pojí se snahou se vyrovnat s dopady. Mnoho žáků zažívá nějaké trápení a v policistovi mohou vidět člověka, kterému se nebojí svěřit. Pokud dítě nezapadá do kolektivu, nemá kamarády a má problémy doma s rodiči, vždy si raději dojde pro radu k policejnímu preventistovi. V mnoha případech tito žáci chodí za preventistou až po ukončení přednášky, aby měli na otázky soukromí.

Schéma č.7: Změny v budoucích přednáškách

Shrnutí druhé výzkumné otázky

Měla pandemie Covid 19 vliv na současné policejní preventivní přednášky?

V rámci výzkumného šetření bylo zjištěno, že jelikož díky Covidu 19 došlo k ještě většímu přesunu dětí a mládeže do virtuálního světa, i samotní preventisté tak realizují čím dál tím více přednášek spojených s kyberprostorem. Jedná se zejména o témata závislosti na sociálních sítích a výpočetní technologii.

Preventisté se také velmi snaží zaměřovat na to, aby děti a mládež věděli, jak vést odpovědný život. S tím se pojí různá doporučení k trávení volného času nejen na sociálních sítích, ale také v přírodě s rodinou a kamarády. Mnoho žáků přichází při přednášce nebo po ní s několika různými náměty k diskuzi. Snaží se s preventistou řešit potíže, které se jim naskytly většinou v kyberprostoru. Dochází tak stále k častějším diskuzím, ve kterých se žáci společně s policejním preventistou snaží dospět k řešení určitého problému. Může se jednat například o obtěžování od neznámého člověka na internetu, který postupem času začal žáka vydírat.

Kategorie č. 3: Aktivity zahrnující policejní preventivní přednášky

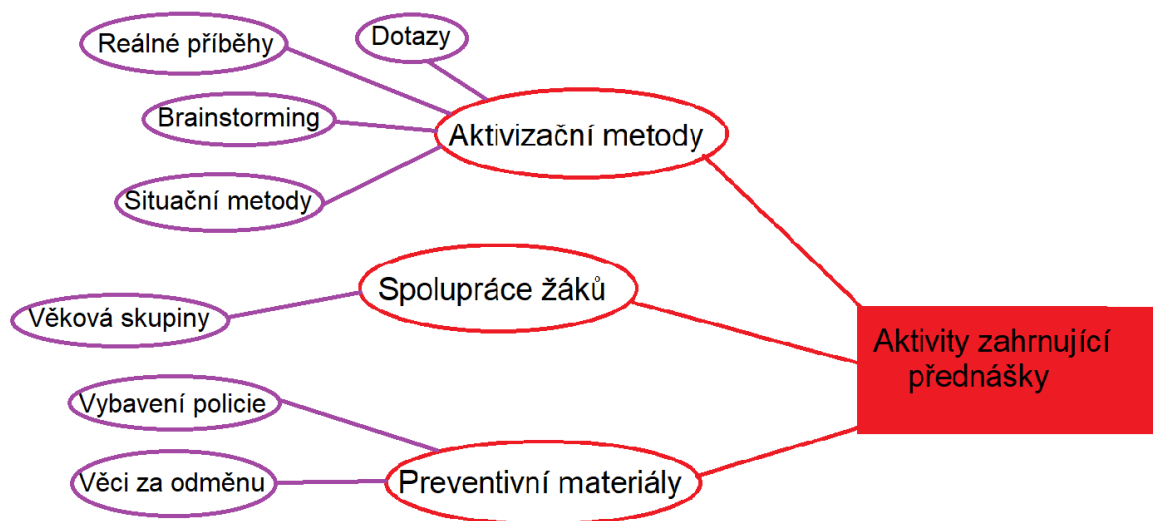

Schéma č.8: Aktivity zahrnující přednášky

Subkategorie:

A, Aktivizační metody

B, Spolupráce žáků

C, Preventivní materiály

A, Aktivizační metody

Kódy:

- Reálné příběhy
- Dotazy
- Brainstorming
- Situační metody

Kódy aktivizačních metod

První respondent považuje za důležité komunikaci se žáky tzv. „zlidštit“, tím se snaží docílit zejména používáním slov, které používají mladí lidé. Jak sám tvrdí: „snažím se vyprovokovat je k reakci, v případě zájmu dám prostor na dotazy.“ Existuje mnoho metod, kterých mohou policisté využít, R2: „Často využívám třeba různého hlasování, kvízů ve skupinách, názorných ukázek správného přecházení apod.“ Při vybírání aktivizačních metod je důležité brát ohled na konkrétní naladění skupiny a také na probírané téma.

R3: „Zařadil bych sem především prostor pro kladení otázek...“ Ten probíhá jak během přednášky, tak i na jejím konci. Řadí sem také situační metodu, při které se řeší společně různé problémy, nebo brainstorming, který využívá k vytěžení co nejvíce nápadů k vyřešení dané situace. Nabídnutí prostoru pro dotazy se zdá být velmi často využíváno, je to nenáročná metoda, při které přednášející odpovídá na různé dotazy, prostřednictvím kterých může od žáků dostat také zpětnou vazbu na svou práci. R4 dodává: „Snažím se využívat příběhů...a pak především zapojovat žáky přímo do přednášek skrze dotazy.“

I poslední preventista se snaží během svých přednášek využívat aktivizační metody, ne vždy je pro to ale dostatek prostoru.

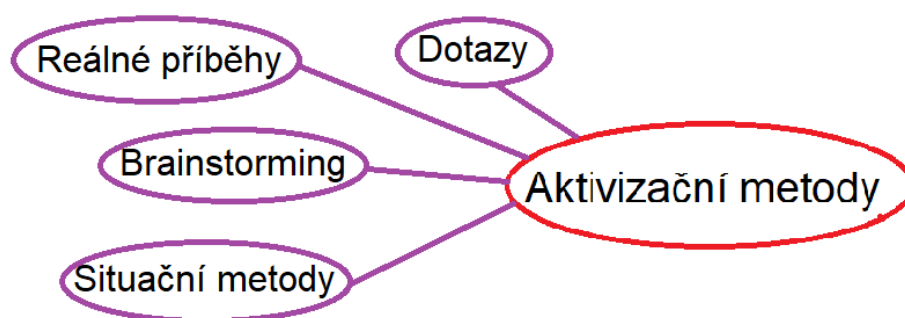

Schéma č.9: Aktivizační metody

B, Spolupráce žáků

Kódy:

- Věkové skupiny

Věková skupiny

Na základní škole druhého stupně žáci údajně přestávají mluvit, ptají se méně, ale za to k tématu, R1: „Ptají se spíše když je volná diskuze, otázky směřují občas i mimo obor.“ Nejlépe se mu pracuje se středoškoláky, protože, jak uvádí: „ti toho hodně vědí, chtějí už více informací a hodně také šťourají do podrobností.“ R2 má se spoluprací také výborné zkušenosti, žáci jsou rádi, že nemusí sedět pouze ve školních lavicích, ale přijedou za přednáškou až do preventivního centra, což pro ně také bývá zážitkem. „Spolupracují velmi rádi, v každé třídě se najde pár proaktivních žáků...“. Nejlépe se jí pracuje se žáky na přelomu prvního a druhého stupně ZŠ a se

středoškoláky. Jak sama tvrdí: „*Přistupuji k nim jako k dospělým a zatím se mi tento přístup osvědčil.*“

R3: „*...dost žáků se stydí, ale většina spolupracuje velmi dobře, a tak se poté rychle zapojí i ti ostatní.*“ Někdy záleží také na věku, pokud se jedná o mladší žáky, tedy především žáky prvního stupně, tak tam se musí občas trochu povzbudit k aktivitě. R3 nemá žádnou oblíbenou věkovou skupinu, jak sám tvrdí, vždy je na daném jedinci aby zaujmul a vtáhl žáky do děje. Dodává: „*Osobně myslím, že se mi to daří.*“ R4 je se spoluprací se žáky také spokojen, samozřejmě vždy se najde pár vyjímek, které to třeba nezajímá. O tom samém hovoří i R5: „*Většinou ano, někdy je to těžší a samozřejmě někteří jedinci nemají zájem.*“

C, Preventivní materiály

Kódy:

- Vybavení policie
- Věci za odměnu

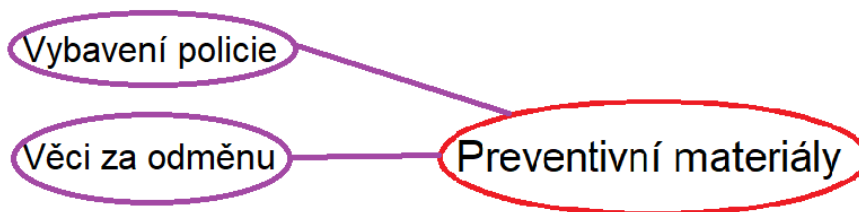

Schéma č.10: Preventivní materiály

Vybavení policie

Při přednáškách je také občas prezentováno policejní vybavení. Dle reakcí žáků je viditelné, že je to vždy velmi zaujme. Někdy si preventisté zvou na přednášky také své kolegy z terénu, jak tvrdí R1: „*Občas jsem si pozval i kriminalistu či dopraváka, aby ukázali dětem nějaké jejich speciální vybavení.*“

R2: „*Kromě tištěných materiálů máme k dispozici například „opilé brýle“.* Opilé brýle jsou policisty využívány pravidelně a jsou oblíbené nejčastěji u starších žáků. Jejich hlavní funkcí je simulace ovlivnění organismu alkoholem, THC nebo silnou únavou. O jejich oblíbenosti hovoří i R3, „*jsou schopni na vlastní kůži zažít, jak opilí lidé ovládají svůj pohyb a realitu kolem nich.*“

Věci za odměnu

Nejvíce preventivních materiálů je těch tištěných, ty se mohou využívat i jako odměna za určitou aktivitu. Jedná se o letáky, pexesa, hlavolamy a omalovánky. Zmíněné materiály jsou využívány především u mladších žáků, nebo u dětí v mateřských školách. Pro ty starší jsou určené zejména preventivní letáky a tištěné rady. Preventivní materiály využívají všichni dotazovaní respondenti.

R1: „...*různé letáčky s důležitými informacemi, hlavolamy atd.*“

R4: „*Jedná se například o omalovánky, pravítka, pexesa a další pomůcky vytvořené k těmto účelům.*“

Shrnutí třetí výzkumné otázky

Jaké aktivity zahrnují policejní preventivní přednášky?

Během přednášek jsou využívány aktivity, které jsou připravovány zejména podle věkových skupin. Pro policejní preventisty je důležité nejprve si vytvořit se žáky pozitivní vztah. Toho se snaží docílit například „zlidštěním“ a přizpůsobením své mluvy dané cílové skupině. Je samozřejmé, že jinak budou hovořit s dětmi z mateřské školy a jinak se žáky ze základní školy druhého stupně. Je využíváno vyprávění reálných příběhu, dotazů, brainstormingu, prostoru pro kladení otázek, ale také různých situačních metod. Výběr je ovlivněn konkrétním naladěním skupiny, ale také aktuálně probíraným tématem. Pro obohacení přednášek jsou využívány preventivní materiály jako je například vybavení policie, nebo různé věci za odměnu po aktivitě. Na přednášky jsou též zváni policisté z terénu, kteří mohou ukázat vybavení dopravní policie, pořádkové policie či jejich vybavení určené pro první pomoc při dopravních nehodách. Věcí a materiálů za odměnu existuje velké množství, nejčastěji jsou využívány letáčky, pexesa, pravítka, omalovánky a hlavolamy.

Spolupráce žáků s preventisty během přednášek je většinou velmi pozitivní, především mladší žáci jsou velmi aktivní a snaží se získat nové informace, jak uvádí první z respondentů, starší žáci druhého stupně už se ptají méně, ale za to k tématu. Samozřejmě v každé skupině se nalezne pár jedinců, kteří se stydí ptát a spolupracovat. Pokud ale vidí, že ostatní žáci spolupracují, většinou se do aktivit zapojí také.

Kategorie č.4: Realizace policejních preventivních přednášek

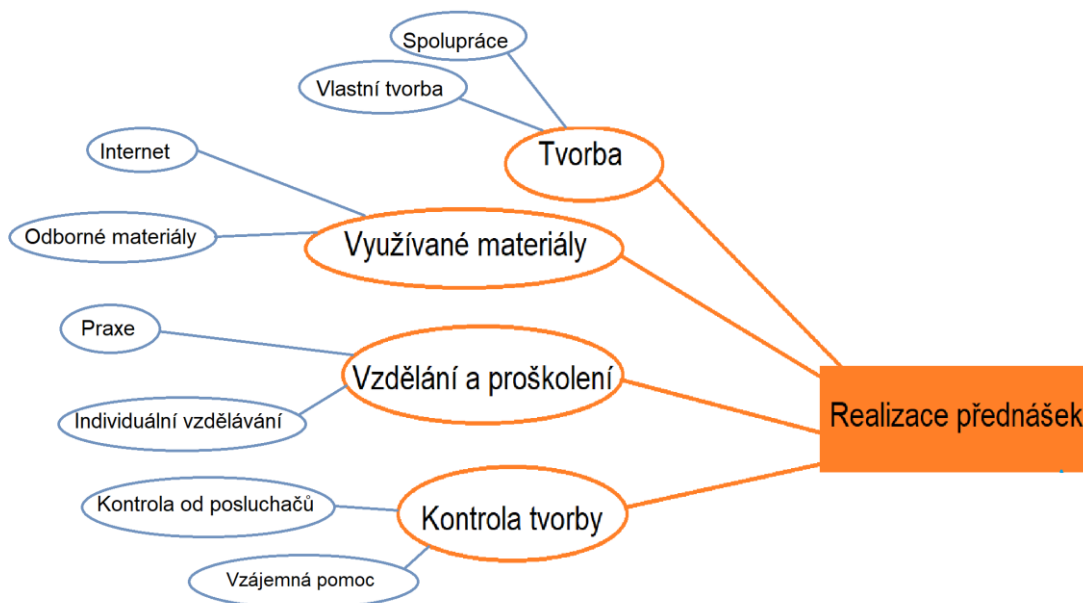

Schéma č.11: Realizace policejních přednášek

Subkategorie:

A, Tvorba přednášek

B, Využívané materiály

C, Vzdělání a proškolení

D, Kontrola tvorby

A, Tvorba přednášek

Kódy:

- Spolupráce
- Vlastní přínos

Všichni respondenti v rozhovorech uvádí, že tvorba přednášek je z větší části jejich práce, avšak využívají i vzájemné spolupráce s ostatními preventisty.

Spolupráce

Preventisté KHK jsou v pravidelném kontaktu a snaží se dělit o zajímavé informace, které by jim mohly pomoci při tvorbě přednášek. Určitá spolupráce je nutnou součástí policejní prevence. R2: „pokud někdo vytvoří například pěknou

prezentaci, vzájemně si ji sdílíme a využíváme.“ Je možné prezentace různě aktualizovat a pozměňovat, avšak vždy je dobré se o tom vzájemně informovat.

Vlastní přínos

Všichni respondenti se snaží do přednášek vložit svůj vlastní přínos. Nikdo nevyužívá již hotové prezentace bez toho, aniž by si je sám poupravil a nedodal nové informace. R3 i přesto, že využívá k inspiraci práce svých kolegů, tak jak sám tvrdí: „...snažím se, aby každá přednáška byla originál.“

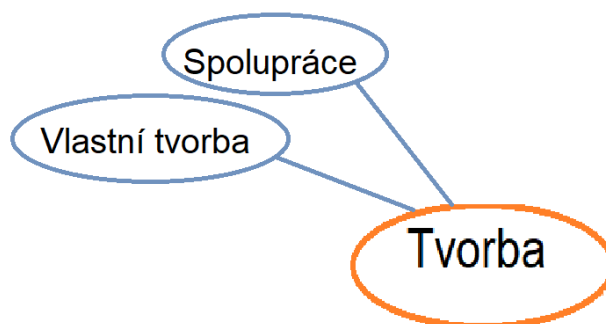

Schéma č.12: Tvorba přednášek

B, Využívané materiály

Kódy:

- Internet
- Odborné materiály

Internet

Internet patří mezi hlavní zdroje využívané všemi respondenty. Dochází k využívání zejména různých online statistik a sociálních sítí. Ze sociálních sítí jsou používány taktéž obrázky, videa a fotografie, R1 k tomu dodává následovně: „...mladá generace na tohle dle mého slyší nejvíce.“ Odborných statistik lze na internetu nalézt velké množství, R3: „využívám často *Statistické přehledy kriminality*“. Některými bývá používána také online Mapa kriminality. To, že při hledání odborných informací a statistik nejvíce využívá internet tvrdí taktéž R4: „internet ze spolehlivých zdrojů jistě převažuje.“

Odborné materiály

R3, R4 a R5 zmiňují ve svých odpovědích odborné materiály, které považují za neodmyslitelnou součást obsahu přednášek. Do odborných materiálů spadají také odborné materiály vytvořené jinými policejními odděleními, přičemž o tom se zmiňují R2 a R5: „*využívám materiály vytvořené jinými odděleními (NPC apod.)*.“ „*...také zpracované materiály ze speciálních útvarů Policie ČR*“. NPC, tedy Národní protidrogová centrála, poskytuje zejména informace týkající se drogové problematiky a jejího právního aspektu.

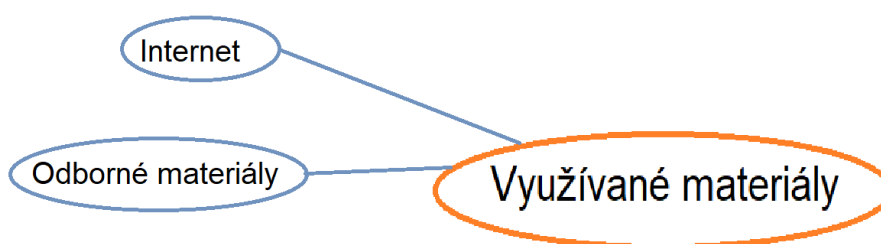

Schéma č.13: Využívané materiály

C, Vzdělání a proškolení

Kódy:

- Praxe
- Individualní vzdělávání

Všichni respondenti uvedli, že se cítí dostatečně vzdělaní a proškolení. Někteří to přikládají zejména praxi, kterou získali na ulici, nebo v kurzech, kterých se museli zúčastnit v rámci nástupu do služby. Ostatní přikládají větší důležitost především samostudiu.

Praxe

Pokud se jedinec chce stát preventistou, nejprve musí projít dvoutýdenním kurzem, který se zaměřuje na správnou prezentaci v rámci jednotlivých věkových skupin. Pokud mají preventisté zájem, mohou se také zúčastnit kurzů/přednášek mimo Policii ČR. To zmiňuje R2: „*Každý preventista projde základním dvoutýdenním kurzem...*“.

Že nejlepší praxe je praxe získaná na ulici tvrdí R3, který již pracuje u policie 15 let a v rámci služby toho zažil již mnoho: „...nejlepší školení je život sám“.

Individuální vzdělávání

Do individuálního vzdělávání lze též zařadit i odpověď R3, který tvrdí, že nejlepší školení je život sám. I R1 hovoří o tom, že: ... *“co si člověk zjistí a dohledá sám je přeci jenom nejlepší.”* R3 je přesvědčen o tom, že je dostatečně proškolen avšak pokud je potřeba, tak tvrdí, že: *“...stále je možnost se individuálně dále vzdělávat.”* Individuální vzdělávání respondentů probíhá především zjišťováním nových informací od kolegů z terénu, ze specializovaného střediska, a nebo dohledáváním aktuálních informací na internetu. Jak již bylo zmíněno, i preventisté často navštěvují sociální sítě ke zjišťování nových trendů, které kolují mezi dětmi a mladistvými.

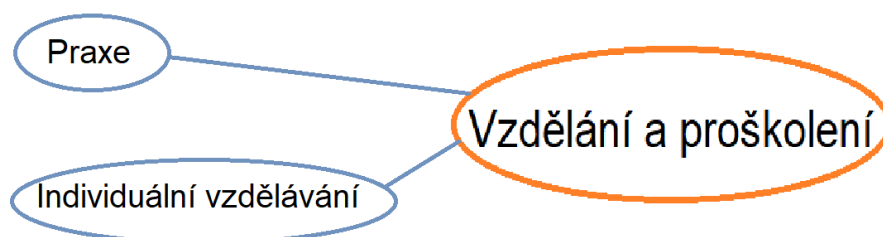

Schéma č.14: Vzdělání a proškolení

D, Kontrola tvorby

Kódy:

- Kontrola od posluchačů
- Vzájemná pomoc

Kontrola od posluchačů

Odpovědi, že kontrola probíhá především od posluchačů mě velmi zaujaly. R3 odpovídá: *“...pochvalné dopisy jsou dostatečnou kontrolou.”* a R4: *“Kontrolují mě moji posluchači...Odezvu mám většinou hned po přednášce.”* Odezva nejčastěji probíhá v prostoru pro dotazy či při závěrečné diskuzi. Žáci během toho mohou sdělit svoje pocity z přednášky.

Vzájemná pomoc

Nikdo z vedení prezentace respondentů striktně nekontroluje. Jelikož si respondenti často sdílí prezentace mezi sebou, tak většinou dochází ke vzájemné kontrole. To, že vedení není v rámci kontroly hlavním subjektem neznamená, že v tom nefiguruje vůbec. Pomoc v případě potřeby od nadřízených funguje skvěle, o tom hovoří R1: „...nikdo z nadřízených s tím neměl problém“.

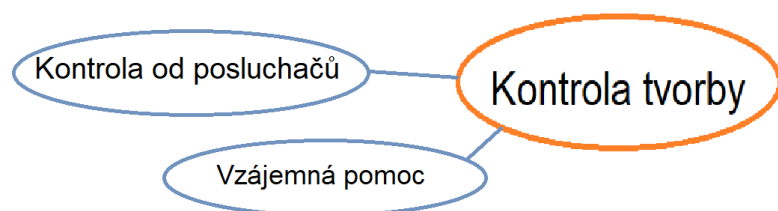

Schéma č.15: Kontrola tvorby přednášek

Shrnutí čtvrté výzkumné otázky

Jak probíhá realizace policejních preventivních přednášek?

Spolupráce mezi preventisty je neoddelitelnou součástí policejních preventivních přednášek. Preventisté jsou v pravidelném kontaktu buď online, nebo se sejdou na služebních setkáních. Dochází ke sdílení si všech prezentací, přičemž každý si je následně upravuje podle svého uvážení. V jednotlivých přednáškách je totiž zásadní, aby do ní každý preventista vložil svůj vlastní přínos.

Mezi nejčastěji využívané materiály pro tvorbu přednášek patří internet. Lze na něm rychle a snadno najít aktuální informace zejména z různých online statistik či sociálních sítí. Sociální sítě se zdají být zejména v případě práce s dětmi a mládeží důležitou součástí přednášek. Jak uvádí jeden z preventistů, mladá generace na informace, které se pojí se sociálními sítěmi slyší nejvíce. K tvorbě přednášek jsou také důležité materiály vytvářené speciálními policejními odděleními, které mají k určitým věcem speciální informace. Pokud se přednáška týká například drogové problematiky, je dobré kontaktovat Národní protidrogovou centrálu, která preventistům dodá informace, které mohou být jinak těžko k sehnání.

Obrovským pozitivem je skvělé proškolení a vzdělání policejních preventistů. Při nástupu na místo policeného preventisty musí projít dvoutýdenním kurzem, kde se naučí všechny potřebné věci k vedení přednášek. Do vzdělání a proškolení řadí většina

respondentů praxi, kterou získali svou prací na ulici. Pokud jedinec slouží několik let jako řadový policista, může následně jako preventista sdělovat žákům mnoho svých zkušeností či příběhů z praxe, které sám buď zažil, nebo o nich slyšel. Přednášky nejsou striktně kontrolovány policejním vedením. V případě potřeby však vedení při tvorbě přednášek bez problémů pomáhá. Nejčastěji byla uváděna určitá kontrola od posluchačů, kdy zejména během závěrečné diskuze, nebo v prostoru pro dotazy dávají žáci zpětnou vazbu preventistům. Kontrola taktéž může probíhat vzájemným sdílením prezentací mezi preventisty.

4.6 Souhrn výzkumného šetření

Cílem výzkumného kvalitativního šetření je zmapovat současné policejní preventivní přednášky realizované na základních školách v rámci Královéhradeckého kraje. Osloveni byli čtyři respondenti – policejní preventisté, kteří realizují policejní preventivní přednášky v okresech Hradecko, Jičínsko, Náchodsko a Trutnovsko. Další respondent je bývalý preventista okresu Hradecko.

Bylo zjištěno, že současné trendy v rámci témat přednášek se zdají být zejména kyberprostor, drogová problematika, bezpečnost na silnicích a právo. Jak uvádějí sami preventisté, během pandemie Covid 19 se velká část populace přesunula do virtuálního světa a tím se také začlo množit rizikové chování na internetu, zejména kybershikana začala vytlačovat šikanu klasickou.

Drogová problematika se přednáší především na druhém stupni základní školy, tam je o ní největší zájem. Aby byly přednášky o drogách zajímavější, zjišťují preventisté informace přímo od svých kolegů z Národní protidrogové centrály. Přednášky zabývající se bezpečností na silnicích mohou poté navštívit odborníci z dopravní policie, při kterých žáky zajímá veškeré policejní vybavení, které využívají v případě nehod na silničních komunikacích. Trendem v rámci okresu Hradecko je vysoký počet základních škol oproti jiným okresům, proto je velmi obtížné realizovat přednášky ve všech přihlášených třídách pravidelně.

Snaha o návaznost preventivních přednášek je obrovská, respondenti se snaží navštěvovat pouze určitý počet škol, aby je stíhali navštěvovat pravidelně. Dlouhodobější spolupráce má totiž mnohem silnější efekt než pouze jednorázové akce. Pokud nebývá prostor pro dlouhodobou spolupráci, policejní preventisté doporučí

třídnímu učiteli jiné odborníky, kteří se probíraným tématem zabývají a kteří tyto přednášky nabízejí. Avšak oproti jiným organizacím mohou policejní preventisté přinést do přednášek mnoho zajímavostí a tématických příběhů, které nelze jinde získat. Především reálné příběhy z policejní praxe mohou žákům pomoci si osvojit nové odborné informace. Další velkou výhodou oproti jiným organizacím je bezplatnost policejních přednášek.

Nejenom zajímavé příběhy působí na jednání žáků během přednášky, jak sami respondenti uvádí, už jenom policejní uniforma v jedincích vzbuzuje určitý pocit respektu a autority. Většina žáků tak velmi dobře spolupracuje a nedovolí si ani při přednášce vyrušovat.

Vliv pandemie Covid 19 měl vliv na realizaci přednášek v KHK především takový, že se žáci více začali preventistům svěřovat se svými obtížemi. Obtíže se týkali především problémů vyskytujících se v kyberprostoru. Během Covidu 19 totiž dle respondentů nastal obrovský přesun především dětí a mladistvých do virtuálního světa, s tím souvisí také určitá izolovanost, které se žáci po návratu do škol těžce zbavují. Samotné preventivní přednášky se realizovaly v souvislosti s Covidem 19 v tom smyslu, že se preventisté snažili zaměřovat na tzv. odpovědný život žáků. Tím je myšleno zejména doporučení k trávení volného času nejen na sociálních sítích, ale také s rodinou a kamarády.

Pokud se zaměříme na aktivity, které preventivní přednášky obsahují, jedná se nejčastěji o vyprávění reálných příběhů, prostor pro dotazy, občas je také využíván brainstorming a situační metody. Během aktivit spolupracují žáci až na pár jedinců velmi proaktivně. Žáci druhého stupně si sice ptají méně než žáci jiných věkových skupin, avšak dotazy souvisí vždy přímo s probíraným tématem. Pokud se někteří žáci stydí, snaží se preventisté zapojit celou třídu aby viděli, že se není čeho bát. Na popud ostatních poté začnou spolupracovat též. Aby byly přednášky zajímavější, je využíváno také policejní vybavení, za zmínku stojí jistě policejní „opilé brýle“, které když si žáci nasadí, mohou na vlastní kůži zažít pocit opilého člověka. Po různých aktivitách mohou žáci dostat věci za odměnu, mezi které se řadí zejména letáčky, hlavolamy, pravítka, pexesa atd.

Jak bylo zjištěno, respondenti využívají především již vytvořené prezentace, které však sami upravují a doplňují. Vždy se snaží, aby prezentace byly originál. Pro tvorbu prezentací využívají zejména internet, kde se zaměřují na odborné statistiky a také sociální sítě, které jsou pro práci s dětmi a mládeží důležité. Využívají také

materiály vytvořené jinými speciálními odděleními Policie ČR. Respondenti se cítí skvěle proškoleni na práci preventistů, jak sami uvádí, aby se jedinec mohl stát preventistou, musí si nejprve projít dvoutýdenním kurzem. Zmiňují také individuální vzdělávání, čímž myslí zejména dohledávání věcí na internetu a spolupráci s ostatními kolegy. Preventivní přednášky, které vytvoří, nejsou nikým z vedoucích kontrolovány. Samotná kontrola probíhá od posluchačů či přímo od kolegů.

Závěr

Má diplomová práce se zabývá preventivními policejními přednáškami tvořenými Policií ČR. Cílem diplomové práce bylo **objasnit a charakterizovat preventivní programy Policie ČR v rámci Královéhradeckého kraje**.

Teoretická část byla rozdělena na tři hlavní kapitoly. První popisuje primární prevenci rizikového chování, druhá kapitola se již zabývá zákonem o Policii ČR a přibližuje práci na oddělení tisku a prevence v rámci Královéhradecka, třetí kapitola poté definuje policejní preventivní přednášky ve školní třídě.

V rámci výzkumného šetření, které je kvalitativního charakteru, bylo využito techniky polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory byly provedeny s pěti policejními preventisty z Královéhradeckého kraje. Prostřednictvím rozhovorů jsem se snažila zmapovat současné policejní přednášky v rámci všech čtyř okresů, ve kterých je prevence v současné době realizována. Bylo zjištěno několik současných trendů preventivního působení, ale také vliv pandemie Covid 19 na realizaci přednášek. Mezi současné trendy policejních přednášek patří témata o kyberprostoru, drogách, bezpečnosti na silnicích a právu. Důležité je zmínit také trendy jako: bezplatnost přednášek, působení uniformy, možnost uvádění vlastních zkušeností z praxe atd. Díky Covidu 19 se přednášky začaly zaměřovat více na virtuální svět. Dochází také k častějšímu svěřování se žáků se svými problémy policejním preventistům. V rámci toho se preventisté snaží poskytnout lepší prostor pro svěřování se s potížemi a taktéž vést žáky k odpovědnému životu a ke smysluplnějšímu trávení volného času. Součástí výzkumného šetření je taktéž zjišťování aktivit a metod zahrnující přednášky a v neposlední řadě zkoumání samotné realizace přednášek. Během realizace přednášek dochází ke spolupráci všech policejních preventistů v celém kraji. Často využívají již hotové prezentace, avšak každý z preventistů do této prezentace přináší nějaký svůj vlastní přínos.

Troufám si tvrdit, že cíl diplomová práce byl splněn. Bylo popsáno několik věcí, které jsou specifické pro policejní prevenci. Samotná diplomová práce může posloužit jako jakási předloha nebo inspirace pro odborníky, kteří preventivní přednášky taktéž realizují.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BĚLÍK, Václav, SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Prevence rizikového chování žáků z pohledu pedagogů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-726-8.

BĚLOHLÁVKOVÁ, Věra. *33 rad jak úspěšně prezentovat*. Brno: ComputerPress, 2004. ISBN 80-251-0326-9.

DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada, 2001. Expert (Grada). ISBN 80-7169-988-8.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4675-3.

HENDL, Jan. *Přístupy a strategie pedagogického výzkumu: Kvalitativní výzkum v pedagogice*. Online. Dostupné z: <https://capv.cz/wp-content/uploads/2020/05/Hendl.pdf>, 2006.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

MIOVSKÝ, Michal, ZAPLETALOVÁ, Lenka, a kol., *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, 2010. ISBN 978-80-87258-47-7.

KNOTOVÁ, Dana a kol. *Školní poradenství*. Grada, 2014. ISBN 978-80-247-8950-7.

KNYTL, Martin, KŘIVÁNKOVÁ, Lucie. *Typografie & odborný text: průvodce pro zpracování nejen závěrečných prací*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2020. ISBN isbn978-80-7435-813-5.

KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René, DOBEŠOVÁ, Pavla. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. ISBN 978-80-244-5914-1.

KRAUS, Blahoslav, HRONCOVÁ, Jolana. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.

KUCHARSKÁ, Anna. *Školní speciální pedagog*. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026204978.

LOVASOVÁ, Lenka. *Šikana*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-65-2.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MIOVSKÝ, Michal, SKÁCELOVÁ, Lenka, ZAPLETALOVÁ, Jana et al. *Prevence rizikového chování ve školství*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-392-1.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. Manažer. ISBN 9788024723396.

NEŠPOR, Karel a kol. *Výchova ke zdraví na základních školách s důrazem na prevenci problémů působených návykovými látkami: Zásady efektivní primární prevence*. Úkol grantového projektu MŠMT ČR RS 97 096. 1999.

PROCHÁZKA, Miroslav. *Metodik prevence a jeho role na základní škole*. V Praze: Pasparta, 2019. ISBN 978-80-88290-28-5.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-48-6.

SOBOTKOVÁ, Veronika a kol. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 9788024740423.

STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

ŠEĐOVÁ, Klára, ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠALAMOUNOVÁ, Zuzana. *Komunikace ve školní třídě*. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026200857.

ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TILLEY, Nick. *Crime prevention: Criminal Justice Series*. Willan publishing. 2009. ISBN 978-1-84392-394-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

WIEKE, Thomas. *Prezentace: jak překonat obvyklé problémy a působit přesvědčivě*. Praha: Grada, 2006. No problem!. ISBN 8024716828.

Slovníky

BĚLÍK, Václav, SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava, KRAUS, Blahoslav. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-269-3.

Časopisy

BLANDA, Robert. *České vězeňství: Akce AMOK*. 4/2015. Praha - věznice Pankrác. ISSN 1213-9297

PIDRMANOVÁ, Zuzana. *Policista: Tvoje cesta*. 5/2020 Praha, ISSN 1211-7043.

Zákony

Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních: Vyhláška č. 116/2011 Sb. In: © AION CS, 2011, 43/2011. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-116>

Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků: Vyhláška č. 317/2005 Sb. *Zákony pro*

lidi [online]. © AION CS, s.r.o. 2010-2023, 2005 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

Zákon č. 553/1991 Sb. České národní rady o obecní policii. Zákony pro lidi [online]. 1991 [cit. 2023-03-30]. (Vrzsre 23) Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553>, 2022.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky Praha: Policejní prezidium ČR ředitelství služby pořádkové policie, 2022.

Zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému. Zákony pro lidi [online]. 2000, Aktuální znění 2022 - 2023 (Verze 14), 73/2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>.

Internetové zdroje

BERÁNEK, Ladislav. *Policejní preventisté. Policie České republiky* [online]. Praha, 2010 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policejni-preventiste.aspx>

DEVLIN, Deanna, GOTTFREDSON, Denise. *The Roles of Police Officers in Schools*. SAGE Journals Home 2023 [online]. U.S., 2016 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1541204016680405?journalCode=yvja>

Grafický manuál Policie České republiky [online]. Policie ČR, 2023 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: https://www.zakazky.mvcr.cz/document_87143/26641577214b1152a2-Graficky+manual+PP+%C4%8CR.pdf

JOHNSON, Ida. *School violence: The effectiveness of a school resource officer program in a southern city*. *Science Direct* [online]. 2018 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S004723529800049X>

HRADEC KRÁLOVÉ, *Prevence kriminality: Činnost oddělení prevence kriminality. Hradec Králové oficiální web* [online]. 2023 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/prevence-kriminality/ds-1853>

KOHOUT, Roman. *Rizika online komunikace. Internetem bezpečně* [online]. 2017 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/internetem-bezpecne/rizika-online-komunikace/>

MATOUŠEK, Jaroslav. *Prevence v dopravě. Policie ČR* [online]. Hradec Králové, 2022 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-v-doprave-454076.aspx>

MORAVČÍK, Ondřej. *Letní prázdniny z pohledu policejní prevence*. Policie České republiky [online]. Hradec Králové, 2018 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/letni-prazdniny-z-pohledu-policejni-prevence.aspx>

MŠMT, *Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže: na období 2019 – 2021*. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 2019 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/akcni_plan_primarni_prevence_2019_21.pdf

NZDM, *Modrý pomeranč: Zpráva o činnosti 2022* [online]. In: . 23s. [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: https://www.salinger.cz/images/Dokumenty/NZDM/zpravy/ZOC%202022_NZDM%20Modry%20pomeranc_nahled%20jednostrankove.pdf

PROCHÁZKA, Miroslav. *Výzkum přípravy a realizace primární prevence na základních školách* [online]. In: . 2010 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://capv.cz/wp-content/uploads/2020/01/prochazka.pdf>

SANTOS, Mateus, DEVLIN, Deanna, GOTTFREDSON, Denise. *An evaluation of police officers in schools as a bullying intervention* [online]. Science Direct, 2018 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0149718917301118>

SEMIRAMIS, *Programy dlouhodobé primární prevence*. Semiramis [online]. 2023 [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: <https://www.os-semiramis.cz/os-site/centra/centrum-primarni-prevence-stredoceskeho-kraje/programy-dlouhodobu-primarni-prevence/>

SEMIRAMIS, *Základní informace - deklaráce identity*. Semiramis [online]. 2023 [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: <https://www.os-semiramis.cz/os-site/o-nas/zakladni-informace/>

SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ, Kamil. *E - bezpečí: Sexting jako riziková forma komunikace: Studijní text k projektu* [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z:

https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_seminare/E-Bezpeci_-_Sexting_jako_rizikova_forma_komunikace.pdf

ŠPIČANOVÁ, Leona. *Nabídka prevence Hradecko. Policie České republiky* [online]. 2022 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nabidka-prevence-hradecko.aspx>

ŠPIČANOVÁ, Leona. *Prevence i v nemocnici. Policie ČR* [online]. Hradec Králové, 2022 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-i-v-nemocnici.aspx>

TÝŘOVÁ, Zuzana. *Preventivní materiály do škol. Policie ČR* [online]. 2021 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-material-do-skol.aspx>

VLČKOVÁ, Magdalena. *Bezpečné nábřeží 2022. Policie České republiky* [online]. Hradec Králové, 2022 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/bezpecne-nabrezi-2022.aspx>

Základní škola Ostrov, *Souhrn platformy PP při OPK ÚV ČR pro MŠMT ČR*. Online. 2020. Dostupné z: <http://www.zspostrov.cz/attachments/article/426/Souhrn%20platformy%20PP%20pro%20M%C5%A0MT.pdf>. [cit. 2023-11-23].

Fotografie

ČÍŽKOVSKÝ, Jan. *Slavnostní otevření Preventivně informačního centra. Policie České republiky* [online]. Hradec Králové, 2011 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=21587532&doctype=ART&>

DOUBEK, Miroslav. *Pomáhají a chrání. Policie ČR* [online]. 2010 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomahaji-a-chrani-78255.aspx>

KORMOŠOVÁ, Iva. *Poldovo desatero dětem. Policie ČR* [online]. Hradec Králové [cit. 2023-04-03]. 2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/patrani-po-cyklistovi-ii-aktualizace.aspx>

KVAPILOVÁ, Daniela. *Dopravní hřiště. Městská policie HK* [online]. Hradec Králové, 2021 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://zsuprkova.cz/dopravni-hriste/>

MATOUŠEK, Jaroslav. *Prevence v dopravě. Policie ČR* [online]. Hradec Králové, 2022 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-v-doprave-454076.aspx>

Oddělení tisku a prevence. Policie ČR [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sprava-vychodoceskeho-kraje-kontakty-oddeleni-tisku-a-prevence.aspx>

POLICIE ČR. *Preventivně informační centrum*. [online]. Hradec Králové, 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/galerie/preventivne-informacni-centrum.aspx?q=aW1naWQ9MjE1ODc1NjcmY3BpPTI%3d>

POLICIE ČR, *Grafický manuál Policie České republiky* [online]. Policie ČR, 2023 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: https://www.zakazky.mvcr.cz/document_87143/26641577214b1152a2-Graficky+manual+PP+%C4%8CR.pdf

ŠPIČANOVÁ, Leona. *Prevence i v nemocnici. Policie ČR* [online]. Hradec Králové, 2022 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prevence-i-v-nemocnici.aspx>

ŠPIČANOVÁ, Leona. *Děti nejvíce zaujali služební psi. Policie ČR* [online]. Hradec Králové, 2022 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/deti-nejvice-zaujali-sluzebni-psi.aspx>

TÝŘOVÁ, Zuzana. *Preventivní materiály do škol. Policie ČR* [online]. 2021 [cit. 2023-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-material-do-skol.aspx>

Seznam příloh

Příloha A: Seznam tazatelských otázek

Příloha B: Ukázka rozhovoru s R2

Příloha C – Fotografie práce policejních preventistů

Příloha D – Seznam schémat

Příloha A – Seznam tazatelských otázek

TO1 Co vnímáte jako současné trendy v rámci preventivních přednášek?

TO2 Považujete okres, ve kterém působíte, za nějak specifický v souvislosti s preventivními přednáškami oproti jiným okresům?

TO3 Jaké výhody mohou Vaše (většinou nepravidelné a nenavazující) preventivní přednášky nabídnout oproti preventivním přednáškám jiných organizací, které přednášky dělají ve třídách pravidelně?

TO4 Máte pocit, že covidové období nějakým způsobem ovlivnilo realizaci současných preventivních přednášek?

TO5 Pokud ano, jak na to žáci reagují?

TO6 Máte v plánu se na možné negativní vlivy covidu nějakým způsobem zaměřit ve svých dalších přednáškách?

TO7 Používáte při nějakých tématech aktivizační metody pro žáky?

TO8 Pokud ano, spolupracují s vámi žáci?

TO9 S jakou věkovou skupinou se Vám nejlépe pracuje?

TO10 Používáte při aktivizačních metodách i nějaké preventivně zaměřené materiály?

TO11 Vytváříte si preventivní přednášky úplně sám nebo využíváte pomoc někoho dalšího?

TO12 Jaké materiály (odborné knihy, výzkumy či internet) využíváte nejčastěji k tvorbě přednášek?

TO13 Myslíte si, že jste pro realizaci preventivních přednášek dostatečně vzdělání a proškolení?

TO14 Kontroluje po vás někdo z nadřízených vyhotovené preventivní přednášky nebo je to čistě vaše práce?

Příloha B - Ukázka rozhovoru s R2

Krátká ukázka rozhovoru se současnou policejní preventistkou, která působí v rámci Hradecka.

Pohlaví	Odsloužené roky u PČR	Odsloužené roky jako preventista	Současné hodnostní označení	Okres
Žena	5	1	poručík	Hradecko

TO1 Co vnímáte jako současné trendy v rámci preventivních přednášek na základních školách?

Školy mají největší zájem o přednášky zaměřené na kybernetickou bezpečnost.

Doplň. otázka: Proč myslíte, že to tak je?

Přisuzuji to rozmachu nových sociálních sítí i mladším dětem a s tím související nárůst kyberšikan. Roste i zájem o přednášky s touto tematikou pro rodiče. Poslední ročníky základních škol také často stojí o drogovou prevenci.

TO2 Považujete okres, ve kterém působíte, za nějak specifický v souvislosti s preventivními přednáškami oproti jiným okresům?

Specifický je vyšším počtem škol oproti ostatním okresům. Jinak si myslím, že zaměřením přednášek jsme na tom v kraji všichni stejně.

TO3 Jaké výhody mohou Vaše (většinou nepravidelné a nenavazující) preventivní přednášky nabídnout oproti preventivním přednáškám jiných organizací, které přednášky dělají ve třídách pravidelně?

Na pozici preventisty nyní zahajuji druhý školní rok a ve většině škol se jedná o navazující přednášky. Samozřejmě nelze přednášet každý rok v každé třídě v každé základní škole v okrese. Nicméně si myslím, že jsou přednášky zajímavé právě provázaností nás preventistů s policejní praxí, často je doplňuji o vlastní zkušenost, nebo uvádím ke konkrétním jevům případy z praxe. K prohloubení znalostí o přednášeném tématu spolupracujeme s ostatními odděleními, například SKPV, DI a dalšími. Také si myslím, že například z pohledu drogové problematiky se více než jiní zaměřujeme na trestněprávní rovinu. Neodmyslitelnou výhodou je i jistá autorita uniformy.

TO4 Máte pocit, že covidové období nějakým způsobem ovlivnilo realizaci současných preventivních přednášek?

Myslím, že díky covidu se více dětí přesunulo do virtuálního světa a proto je velký zájem o tyto přednášky. Klasickou šikanu vytlačuje kyberšikana v různých formách, proto se spousta škol chce na toto téma zaměřovat.

TO5 Pokud ano, jak na to žáci reagují?

Žáky logicky nejvíce zajímá to, co se jich přímo týká. Pokud se bavíme o sociálních sítích, které samy používají, rizika s nimi spojená si mnohem lépe uvědomují a často již mají i nějakou negativní zkušenost, kterou společně probíráme.

TO6 Máte v plánu se na možné negativní vlivy covidu nějakým způsobem zaměřit ve svých dalších přednáškách?

Zaměřujeme se rámcově na riziko závislosti na sociálních sítích a výpočetní technologii.

TO7 Používáte při nějakých tématech aktivizační metody pro žáky?

Ano, používám.

Doplň.otázka: A jaké metody?

Vše záleží na konkrétním naladění skupiny a probíranému tématu, ale často využívám třeba různého hlasování, kvízů ve skupinách, názorných ukázek správného přecházení apod.

TO8 Pokud ano, spolupracují s vámi žáci?

Spolupracují velmi rádi, v každé třídě se najde pár proaktivních žáků, kterým pozornost nevádí. V tom případě je pak jejich zapojení i formou, jak udržet jejich pozornost.

TO9 S jakou věkovou skupinou se Vám nejlépe pracuje?

Mně konkrétně se nejlépe pracuje se žáky na přelomu prvního a druhého stupně ZŠ a se středoškoláky. Přistupuji k nim jako k dospělým a zatím se mi tento přístup osvědčil.

TO10 Používáte při aktivizačních metodách i nějaké preventivně zaměřené materiály?

Kromě tištěných materiálů máme k dispozici například „opilé brýle“, které simulují různé formy ovlivnění organismu (alkoholem, THC, nebo silnou únavou). Využívám je celkem často. Tato pomůcka je velmi oblíbená i mezi staršími žáky a každou přednášku to osvěží.

TO11 Vytváříte si preventivní přednášky úplně sám nebo využíváte pomoc někoho dalšího?

Navzájem s ostatními kolegy úzce spolupracujeme, pokud někdo vytvoří například pěknou prezentaci, vzájemně si ji sdílíme a využíváme. Než jsem začala sama přednášet, měla jsem také možnost se zúčastnit přednášek kolegů a načerpat tím inspiraci.

TO12 Jaké materiály (odborné knihy, výzkumy či internet) využíváte nejčastěji k tvorbě přednášek?

Využívám nejčastěji internet, různá videa nebo materiály vytvořené jinými odděleními (NPC apod.).

TO13 Myslíte si, že jste pro realizaci preventivních přednášek dostatečně vzdělání a proškolení?

Rozhodně ano. Každý preventista projde základním dvoutýdenním kurzem zaměřeným jak na tvorbu prezentací, ale i na správnou prezentaci vzhledem k různým věkovým skupinám. V rámci celorepublikových setkání jsou často přizváni i kolegové zaměřující se na jednotlivé problematiky (kyberkriminalita, drogová problematika...) a máme možnost se zúčastňovat i přednášek mimo PČR.

TO14 Kontroluje po vás někdo z nadřízených vyhotovené preventivní přednášky nebo je to čistě vaše práce?

Nejedná se přímo o kontrolu, ale jak jsem již uvedla, většinu našich přednášek sdílíme mezi sebou i s vedením oddělení, tudíž víme, jak naše přednášky vypadají. Měli bychom se v rámci daného tématu držet osnovy dané PP, nicméně si můžeme konkrétní přednášku udělat tzv. „do pusy“.

Příloha C – Fotografie práce policejních preventivistů

Obrázek č. 1 - Znak Policie České republiky a obrázek č. 2 – heslo *Pomáhat a chránit*

(Grafický manuál Policie ČR, online, 2023).

Obrázky č. 3 a 4 – Preventivně informační centrum Policie ČR Hradec Králové

(Čížkovský, online, 2011).

Obrázek č. 5 a 6 - Prevence v dopravě

(Matoušek, online, 2022)

Obrázek č. 7 - Poldovo desatero dětem

POLDOVO

DESATERO DĚTEM

1. Nikdy nenos viditelně klíče od bytu.
2. Pokud jsi sám doma, neotvírej cizím lidem.
3. Nechoď nikam s neznámými lidmi.
4. Dávej si pozor na cizí lidi v domě.
5. Neboj se požádat o pomoc dospělého člověka.
6. Při odchodu z bytu zkontroluj, zda jsi řádně uzamkl dveře.
7. Od neznámých lidí si neber žádné sladkosti.
8. Pokud ti někdo vyhrožuje nebo ubližuje, svěř se rodičům nebo učitelům.
9. Máš-li starosti nebo strach, svěř se se svým trápením někomu, komu důvěřuješ.
10. Pamatuj si dobře důležitá telefonní čísla.

(Kormošová, online, 2021).

Obrázek č. 8 a 9 - Prevence v nemocnicích

(Špičánová, online, 2022).

Obrázek č. 10 a 11 - Preventivní materiály do škol

(Týřová, online, 2021).

Obrázek č. 12 – Služební psi

(Špičánová, online, 2022).

Obrázek č. 13 a 14 - Dopravní hřiště Městské policie Hradec Králové

(Kvapilová, online, 2021).

Příloha D - Seznam schémat

Schéma č.1: Komplexní schéma polostrukturovaného rozhovoru

Schéma č.2: Současné trendy

Schéma č.3: Subjektivní trendy policejních přednášek z pohledu policejních

Schéma č.4: Specifika okresu působitě oproti jiným okresům

Schéma č.5: Výhody policejních přednášek

Schéma č.6: Vliv pandemie Covid 19

Schéma č.7: Změny v budoucích přednáškách

Schéma č.8: Aktivity zahrnující přednášky

Schéma č.9: Aktivizační metody

Schéma č.10: Preventivní materiály

Schéma č.11: Realizace policejních přednášek

Schéma č.12: Tvorba přednášek

Schéma č.13: Využívané materiály

Schéma č.14: Vzdělání a proškolení

Schéma č.15: Kontrola tvorby přednášek